

DE GROTE VERSCHUIVINGEN DOORHEEN LACANS ONDERWIJS ROND 'OVERDRACHT'¹

Lieven Jonckheere²

UITGANGSPUNT

overdracht is hét probleem in de praktijk/kuur

voor elke particuliere analyticus

- probleem is niet Ubw, herhaling of drift – maar de wijze waarop die drie al dan niet binnen de overdracht (*sous transfert* – JAM) verschijnen, apart of verknoopt, en de mate waarin die dan al dan niet bewerkbaar zijn
- wat kunnen we doen met onbewuste/herhaling/drift binnen de overdracht?
wat kunnen we nog doen met onbewuste/herhaling/drift indien die zich niet in de overdracht manifesteren?

van daaruit is overdracht ook hét probleem in de theorie

- voor Freud – als uitvinder psychoanalyse – die dat echter voor een stuk heeft omzeild
 - voor elke analyticus – die zich op Freud beroept
 - omdat Freud op dit punt tekortschiet moet elke analyticus zijn eigen theorie over transfert maken
 - theorie = uiting van gewekt worden door problemen met overdracht in eigen praktijk
 - problemen met overdracht in eigen praktijk nu deels dezelfde als bij Freud, maar ook deels niet
 - overdracht die ik uitlok niet dezelfde als Freud, overdracht op mij niet dezelfde als op mijn collega-analyticus (cfr mijn dromen zijn niet die van mijn buur)
 - overdracht nu niet meer dezelfde als ten tijde van Freud (cfr religieuze NdP → verval NdP)
- dus misschien wel goede zaak dat Freud ons niet heeft opgezadeld met het weten over de overdracht geleverd
- dat geldt ook voor Lacans onderwijs – die terugkeert tot Freud, maar op het gebied van de overdracht toch ergens van een kale reis terugkeert – ook hij moet overdracht theoretiseren vanuit overdracht die hijzelf uitlokt op zijn persoonsje, in een tijd na Freud waarin hij zichzelf 'gelijkschakelt' met Freud

1 Postgraduaatsopleiding in de psychoanalytische psychotherapie in freudiaans-lacaniaans perspectief, tweede deeltijds jaar, academiejaar 2007-2008 (23 november 2007, 30 november 2007, 7 december 2007)

2 Lieven Jonckheere is psychoanalyticus in privé-praktijk en lid van de Kring voor Psychoanalyse van de New Lacanian School en van de NLS. Hij is tevens doctor in de psychologie en docent Hogeschool Gent.
lieven.jonckheere@skynet.be

DOEL

volgen grote verschuivingen – sprongen – omkeringen zelfs in Lacans *enseignement* over overdracht zijn uiting van het probleem dat hij met de overdracht heeft, van zijn d dat geprikkeld/gewekt wordt door problemen met overdracht in zijn praktijk

dat moet leiden tot:

- situering en verheldering algemeen gekende uit Lacans onderwijs inzake overdracht – bv SsS
- ontdekking aspecten van Lacans onderwijs inzake overdracht die, om allerlei redenen, maar al te vaak terzijde worden gelaten – bv overdracht niet interpreteren
- identificatie aanknopingspunten bij Lacan voor huidige ontwikkelingen inzake overdracht – die vooral geïnspireerd zijn door Jacques-Alain Millers *orientation lacanienne* – bv object of drift in de overdracht
- vrijheid voor ieder analyticus (maar dan moet je inderdaad wel analyticus zijn, met eigen analyse tot voorbij een bepaalde grens) om, in de lijn van Lacans onderwijs en Millers lacaniaanse oriëntatie, eigen accenten te leggen inzake conceptualisering en hantering van de overdracht in zijn eigen radicaal moderne kliniek (*psychoanalysis is the assertion of the absolute modernity of transference* – cfr Wilde over *dandyism is the assertion of the absolute modernity of beauty* – *psychoanalysis* ↔ *dandyism* en *transference* ↔ *beauty*)

METHODE

vier grote scansies in Lacans onderwijs inzake conceptualisering en hantering overdracht
ik situeer elke scansie rond één Seminarie: Seminars I, VIII, XI en XV

Séminaire I: écrits techniques de Freud (1953-1954)

- uitgangspunt: technisch probleem met overdracht bij postfreudianen
overdracht vanaf bepaald moment niet meer te hanteren, niets meer mee aan te vangen
overdracht = symptoom van psychoanalyse
twee weerbarstige vormen van overdracht:
 - overdrachtsweerstand: overdracht wordt een en al weerstand
 - negatieve overdracht: als men tegen overdrachtsweerstand probeert in te gaan
- hypothese: basis technisch probleem met overdracht bij Freud
overdracht ≠ concept bij Freud
vertrouwt op 'milde positieve overdracht' (cfr goed geïnformeerde welwillende leek, culturell wertvolle Person, etc)
 - die wordt niet echt getheoretiseerd'
 - Freud geeft enkel technische vingerwijzingen
- remedie: Lacan maakt Freudiaans *Begriff der Übertragung*
 - *retour à Freud* inzake transfert = poging eerste Freudiaans *Begriff Übertragung* te maken
 - via Hegels intersubjectiviteit (erkenning subject door Ander, *d de l'homme est le d de l'A*)
cfr L-schema
- echter: Lacans remedie erger dan de ziekte?
Hegeliaanse intersubjectiviteit laat niet toe om Freuds 'milde positieve overdracht' te conceptualiseren op een manier die voorkomt dat haar *Handhabung* verzandt in suggestie

Séminaire VIII: transfert (dans sa disparité subjective) (1960-1961)

- Lacan zoekt nieuw uitgangspunt voor eigen *concept du transfert* ...
conceptualiseert nog niet zelf de overdracht!
Questions préliminaires à toute conceptualisation possible du transfert
 - nieuw uitgangspunt voor eigen *concept du transfert* zoekt Lacan *jenseits* van Freud
 - figuur Socrates – zoals die verschijnt op einde Plato's "Symposium"
maar ook de Griekse theorieën over de liefde
 - figuur psychoanalyticus – zoals die verschijnt op einde van een psychoanalyse
nog niet in geformaliseerde procedure *passe*, maar in Lacans eigen ervaringen als didacticus?
- Die *Question préliminaire à toute conceptualisation possible du transfert* leidt tot een ethiek tov transfert

Séminaire XI: quatre concepts fondamentaux psychanalyse (lacanienne) (1964)

- Lacan maakt, vrij laat, een eigen structureel *concept du transfert*
- structureel concept du transfert = tussen twee polen
 - begin Sém XI: eerste kritiek op *désir Freud* = *faute* in diens eerste *notion du transfert* ...
 - einde Sém XI: eerste situering *désir analyste* = positieve voorwaarde of *question préliminaire à tout maniement possible du transfert – d'analyste* nodig om met overdracht te kunnen werken eenmaal men ware aard overdracht heeft 'doorzien' (misschien heeft men dan inderdaad geen zin meer om die overdracht nog te verdragen, laat staan daar nog iets mee te doen)
- structureel concept transfert = twee kanten
die Lacan terzelfder tijd ontdekt/conceptualiseert
 - S: weten/Ubw: *transfert* = *Sujet supposé Savoir* = *subjectivation du savoir de l'inconscient*
 - R: drift/genot: *transfert* = *mise en acte de la réalité sexuelle* (= *objet a, pulsion*) *de l'inconscient*

Séminaire XV: l'acte psychanalytique (1967-1968)

Lacan zet zijn structurele *concept du transfert* op twee fronten aan het werk:

- om einde psychoanalyse (= analyse van de analyticus) mogelijk te maken
lotgeval overdracht op einde analyse
 - ≠ *liquidation transfert*
 - *désêtre analyste* ipv SsS
- om begin psychoanalyse (= analyse van analysant) mogelijk te maken
acte psychanalytique
 - vanuit einde eigen analyse kent analyticus het lot van de overdracht=SsS
hij weet dat SsS *escroquerie* is, waarvan hijzelf uiteindelijk het afvalobject (*désêtre*) zal worden
 - en toch 'verdraagt' analyticus *installation Sujet supposé Savoir* bij begin van elke nieuwe analyse
↔ narcisme = graag gezien worden door pt in overdracht (cfr Freuds *Ehre, Macht und die Liebe der Frauen* bij kunstenaar die dagdromen als vervuld weet voor te stellen) – als dat Uw bedoeling is van je verlangen om analyticus te worden, dan kun je het echt wel schudden)

"En daarna ..." (vanaf 1970)

- theorie/concept overdracht: na Sém XV niet meer systematisch over overdracht
 - *concept transfert* (S weten / R genot) vanuit structurele theorie rond NdP
 - borromeïsche theorie rond *les NdP = le NdP + les sinthomes* brengt weinig nieuws over overdracht – überhaupt zeer weinig over overdracht
- ook minimalisme *maniement transfert* in praktijk?
 - structurele kliniek = *clinique sous transfert* (CsT – JAM)
 - borromeïsche kliniek $\neq$ *clinique sous transfert*? of beperkt ze zich daar niet toe? Cfr conversation met psychose ordinaire ipv VA en interpretatie bij neurose

"Wat nu?" (2007)

Verschillende hypotheses/pistes

- I overdracht op producenten/leveranciers van telkens nieuwe readymade ego's (dernier cri)
cfr I bij latere Lacan: S (NdP) stut of sterkt niet meer het I (ego) → readymade ego's gevraagd
 - Orale overdracht op vader-met-borsten vanuit 'recht pt/consument'
cfr Freud over 'karaktertypes' die probleem vormen voor psychoanalytische Arbeit (willen niet het werk van de VA doen)
 - Charactertypen 1916: uitzonderingen, misdadigers uit schuldgevoel, tenonder gaan aan succes
 - Haizmann 1923: orale subject – even 'de kleine zelfstandige' spelen, failliet en zich volledig vastklampen aan *Nährvater* (voedstervader)
 - Ook nog anale en urethrale karakter
- Bij uitstek moderne psychologie en overdracht – met de problemen die dat heden stelt

BIBLIOGRAFIE

- Lacan, J. (1975 [1953-1954]). *Le Séminaire Livre I (texte établi par J.-A. Miller): Les écrits techniques de Freud, psychanalyse*, Paris: Seuil
- Lacan, J. (2001 [1960-1961]). *Le Séminaire Livre VIII (texte établi par J.-A. Miller): Le transfert*, Paris: Seuil (seconde édition corrigée)
- Lacan, J. (1973 [1964]). *Le Séminaire Livre XI (texte établi par J.-A. Miller): Les Quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse*, Paris: Seuil
- Lacan, J. (onuitgegeven [1960-1961]). *Le Séminaire Livre XV: L'acte psychanalytique* corrigée)
- Lacan, J. (2001 [1967]). Proposition du 9 octobre 1967 sur le psychanalyste de l'Ecole. In: *Autres Ecrits*, Paris: Seuil, 243-259

**MISE EN QUESTION VAN FREUDS NOTIE VAN ÜBERTRAGUNG
VANUIT TECHNISCHE PROBLEMEN MET OVERDRACHT
IN (POST)FREUDIAANSE KLINIEK**

Sém I (1953-1954)

**HANDHABUNG TRANSFERT
Direction de la Cure (1958)**

THEORIE OVER TRANSFERT NA FREUD BINNEN EEN TRANSFERT SUR FREUD

- Lacan meteen bij begin onderwijs over transfert
 - hantering transfert = hét probleem van de psychoanalyse in de praktijk toen ...
 - ... omdat analytici Freuds theorie/concept transfert misbegrepen
- postfreudiaans misbegrip theorie/concept du transfert
delicate vraag: te wijten aan 'onduidelijkheid' Freud (*d Freud*) of niet?
 - Sém I: niet Freuds schuld
 - positieve *transfert sur Freud=texte=parole véritable*
 - door overdracht op Freud kan Freud iets overdragen, heeft zijn *texte valeur de transfert*
als je iets over psychoanalyse wil leren moet je Freud voldoende graag zien, het loont de moeite om Freud graag te zien en dus een weten bij hem te veronderstellen, want er is effectief een weten
 - Sém XI: wel Freuds schuld – cfr *d de Freud*
na het weten van Freud ivm transfert geëxploreerd en geassumeerd te hebben is het belangrijk om te situeren wat men niet bij Freud te weten kan komen ivm transfert
- Lacans *retour à Freud* inzake transfert
 - wel in Sém I – echter geen retour tot volledige Freud
 - wel tot Freuds *clinique sous transfert* (gevalsstudies) én *écrits techniques* over transfert
 - niet tot Freuds theorie over transfert (vrij rudimentair)
 - niet meer in Sém XI

TECHNISCH PROBLEMEN MET DE OVERDRACHTSWEERSTAND

hantering transfert = hét probleem van postfreudianen in de praktijk ...

cfr sequens:

- vorm van 'overdracht' aan begin analyse
cfr Lacan: *au début de l'analyse était le transfert*
onder vorm van *D de guérison* van symptoom
- analyticus mag niet ingaan op *D de guérison* = blijft binnen I register
analyticus moet antwoorden met voorstel VA = introductie S register
 - VA vanuit overdracht – cfr Freud: werken vanuit liefde tot Ander
 - VA = productie Ubw formaties – VA is slechts truc om het Ubw te doen spreken
- indien analyticus accent legt op VA en Ubw formaties – en daar correct mee omgaat (niet reduceren door eenduidige betekenis te verlenen), dan 'ontwikkelt' overdracht zich
indien analyticus VA en Ubw formaties verwaarloost of Ubw formaties reduceert tot een vaste betekenis, dan treedt overdrachtsweerstand op = VA stukt
- verzandt in eindeloze bestrijding overdrachtsweerstand
- slechts oplosbaar door negatieve overdracht = voortijdig afbreken analyse

vraag

- hoe voorkomen overdrachtsweerstand = stokken VA
- hoe voorkomen negatieve overdracht = afbreken analyse

apart even overlopen postfreudiaanse en eerste Lacaniaanse hantering transfert

postfreudianen:

Handhabung overdrachtsweerstand via weerstandsanalyse en I contretransfert

- pt D naar genezing = transfert aan begin analyse
- analyticus
focust op D naar genezing en niet op de VA en de Ubw formaties = S dimensie
vervalt in I dimensie – en raakt daar niet meer uit
 - miskent inherente I agressie in D pt
nœud inaugural du drame analytique: "Prends sur toi mon mal, participe à mon mal – mais tel que je te vois repu (verzadigd, buikske vol), rassis (bezadigd, oudbakken) et confortable, tu ne peux pas être digne de le porter"
je ne puis accepter la pensée d'être libéré par un autre que moi-même
revendication orgueilleuse de la souffrance
 - miskent inherente I agressie in zijn antwoord/ingaan op D pt
charité + faire état de nos vertus et mérites (maître!)
- pt I reactie:
 - stokken VA = overdrachtsweerstand
 - eerste tekens van negatieve overdracht
 - tegenagressie: *contrecoups agressifs – déclenche une fureur*
 - agressie tegen zichzelf keren
réaction thérapeutique négative
cfr Achterberg gedicht "Directeur": "en gij mij zolang zult genezen tot ik mij op je stort" → interventie psychiater: "ik wil je maar helpen" → "... tot ik een ander word" (tegen zichzelf keren agressie, stoppen met spreken)

- analyticus
 - ziet niet dat hij overdrachtsweerstand zelf uitgelokt heeft – door in te gaan op D pt naar genezing
 - eerst teruggrijpen naar klassieke oedipale interpretatie overdrachtsweerstand
 - "Je zegt niets, je bent kwaad op mij – omdat je mij voor je vader aanziet, en dat ben ik niet (ik ben je moeder, voldoende goede moeder)"
 - doet het niet, geen effect
 - zoeken naar alternatieven
 - weerstandsanalyse in termen van agressie
 - maakt agressie manifest langs beide kanten
 - analyticus: "jouw Ik weerstaat mijn Ik, omdat jij kwaad zijt op mij!"
 - analysant: *transfert négatif* als reactie op weerstandsanalyse – pt maakt zich effectief kwaad, zelfs stoppen met analyse?
 - contretransfert vanuit eigen angst
 - analyticus:
 - tegenoverdracht = angst analyticus en alle 'grote gevoelens' die daarop antwoorden
 - twee omgangsvormen met eigen tegenoverdracht
 - egoanalyse: controleren tegenoverdracht (ten tijde van Sém I)
 - analyticus mag zeker niet zeggen dat pt hem bang maakt
 - dwangmatige controle eigen subjectiviteit of hysterisch d via ...
 - ... theoretische vooroordelen over ego en realiteit/object en hun verhouding
 - *somme des préjugés, des passions, des embarras, voire de l'insuffisante information de l'analyste à tel moment du procès dialectique*
 - vooral tov tegenwerking dwangneurose (lijkt latente psychose) (Bouvet – *distance*)
 - Kleinianen: cultiveren tegenoverdracht (pas volop rond Sém VIII en XI)
 - analyticus moet soms zeggen dat pt hem bang maakt
 - terugvallen op eigen subjectiviteit of hysterisch d – cfr je maakt mij bang
 - vooral tegenover uit de bol gaande hysterie (lijkt gedeclencheerde psychose) (cfr Little 100% verantwoordelijkheid)?
 - analysant:
 - minder negatieve transfert dan bij weerstandsanalyse
 - vlucht ook met zijn subjectiviteit/d buiten analyse = systematische *acting out* = borderline
 - dwangneurose wordt 'psychotisch' (depersonalisatie, realiteitsverlies)
 - hysterie wordt 'pervers'

Freud:

Handhabung overdrachtsweerstand via S contretransfert

- Freud stoot ook op overdrachtsweerstand
 - overdrachtsweerstand = stokken VA en achterwege blijven Ubw formaties
 - kwestie van wijze waarop hij omgaat met Ubw formaties – toch ook reductie "in de Naam-des-Vaders"
- echter Freud ethiek tov transfert
 - overdrachtsweerstand niet alleen verantwoordelijkheid pt
 - ook oog voor aandeel analyticus in overdrachtsweerstand
cfr *sentiment de présence de l'analyste* E373 = Sém I, 51, 53, 63
 - bij stokken VA denkt pt aan "iets dat verband houdt met analyticus"
 - analyticus 'verantwoordelijk' op twee wijzen – maar nog niet scherp onderscheiden:
 - opdringen I verhouding analyticus=ander=i(a) aan analysant=ik=m → agressie
cfr Hegeliaanse *lutte des consciences* = latente agressie verschijnt
 - verschijning R, drift/jouissance/a in ander i(a) → angst
sentiment de présence de l'analyste fréquemment teinté d'angoisse
daarom ook niet al te enthousiast vragen "waaraan denk je dat met mij verband houdt?"
(meestal banaal detail als antwoord – angst als men daarop ingaat, omdat men dan in de buurt komt van analyticus als object)
die objectkant in présence duidelijker in Sém XI
- Handhabung overdrachtsweerstand Freud
 - trekt niet meteen consequenties voor analyticus uit *sentiment de sa présence* bij pt
 - vervalt in S of Ubw contretransfert
 - doorgaan "in de Naam-des-Vaders"
 - *contretransfert* = *somme des préjugés, des passions, des embarras, voire de l'insuffisante information de l'analyste à tel moment du procès dialectique*
 - geen I maar S variant van *contretransfert*
 - S *contretransfert* Freud
valt terug op oedipale vooroordelen/mythe = vaderpositie als *point de capiton*
(NdP of *prévalence du personnage paternel est naturelle et pas normative*)
 - I *contretransfert* postfreudianen
 - egoanalyse: verhouding ik-realiteit
 - Kleinianen: verhouding gevoelens, *communication angoisse*
 - toch ook I elementen aan Freuds *contretransfert*
 - bv bij Dora (Lacan): *mise en jeu du moi de Freud dans le but de remodeler celui de Dora*
 - soort oedipaal ego Freud, een symbolisch imaginaire? *Moi-Père!*
cfr Joyce literair ego
 - contre-transfert Freud → transfert négatif pten Freud
transfert négatif est relatif au contre-transfert
 - *contretransfert*:
 - Freud forceert d pt = benoemen d, d reduceren tot D (van liefde van vader), vastpinnen d in een bepaalde verhouding tot zijn positie als NdP
 - Lacan: *d est articulé* (betekenaarsketting/metonymie) *mais pas articulable* (zeggen wat d nu juist is, vastpinnen op één bepaalde S of reeks van S als 'object' van dat d)
 - *transfert négatif*
onderbreken behandeling
I agressie van het terugvallen in het narcisme (spiegelreactie op Freuds 'oedipaal ego')

- transfert négatif in Freuds kliniek
- vrouwen (hysterie)
 - Dora
 - eerste vermelding 'overdracht' überhaupt in kliniek bij Freud = negatieve overdracht of toch overdracht als probleem
pas later positieve visie op overdracht, als mogelijkheid
cfr tegenoverdracht bij postfreudianen: eerst probleem, pas later positieve mogelijkheid
 - paradigma: "negatieve overdracht = effect van Freuds S/oedipale tegenoverdracht"
Freud eindigt uiteindelijk op plaats MrK eindigt als de 'vader' die Dora graag moet zien
Eerst was hij erin geslaagd om plaats van Dora's vader te vermijden
 - tegenoverdracht en negatieve overdracht in proces van *renversements dialectiques*
 - Dora: komt met objectieve waarheid
"vader en MvrK minnaars → ik overgeleverd aan MrK"
 - Freud: eerste *renversement dialectique*
 - betwist niet de waarheid van Dora's verhaal
kiest niet kant vader (vriend!) → vermijdt vaderlijke transfert op hemzelf
 - eerste *renversement dialectique*
toont in Dora's verhaal *hysterie belle âme* (Hegels *schöne Seele*): "wat is jouw aandeel in de waarheid waarover je klaagt?"
 - Dora: zet een eerste stap in de erkenning van haar subjectieve waarheid
quadrille blijft inderdaad slechts mogelijk door mijn *protection vigilante*
ze heeft die realiteit zelf gefabriceerd, en is daaraan dus maar al te goed aangepast
 - Freud: *tweede renversement dialectique*
ge zijt niet jaloers op vader, maar identificeert U met hem vanuit interesse voor MvrK
 - Dora: zet een tweede stap in de erkenning van haar subjectieve waarheid
ik ben gefascineerd door *blancheur ravissante du corps de MmeK*
 - Freud: mist derde *renversement dialectique*
= *contretransfert* tov Dora
juiste situering I identificatie – verkeerde situering object
 - I identificatie Dora met MrK als *ego* – om object te kunnen benaderen
 - object
 - nadruk op objectliefde tot MrK binnen I: gij moet iets voelen voor MrK
 - promotie mrK als objet:
 - teveel sympathie voor MrK
 - *acharnement à lui faire reconnaître l'objet caché de son d en MrK*
 - Dora's ontkenning = bekentenissen (*Verneinung*)
 - vanuit eigen ego: *mise en jeu son propre moi* (vrouw wil een man/vader)
dans le but de repétrir (herkneden) *remodeler celui de Dora*
 - postfreudiaanse weerstandsanalyse zou daar nog schep bovenop gedaan hebben: *modifier progressivement ego de Dora* tot ze MrK huwt
(ongelukkig zoals elk huwelijk)
 - verwaarlozing MvrK als *objet du d* voor Dora
méconnaissance position homosexuelle de l'objet visé par le d hystérique

- Dora: *transfert négatif*
 - zet geen derde stap in de erkenning van haar subjectieve waarheid
 - komt wel tot *transfert négatif*
 - Freud op plaats MrK = niet opgemerkte 'transfert' MrK → Freud
 - prodroom: Dora ontwaakt uit droom (*stade crépusculaire du retour au moi*) met sigarengineur (= I(A) van Freud en MrK)
 - formule: *si elle (MmeK) n'est rien pour vous (MrK & Freud), qu'êtes vous donc pour moi (ik ben ook een vrouw, net zoals zij)* → passage à l'acte: kaakslag aan MrK én Freud laten vallen
- Lacan: hypothetische derde *renversement dialectique*
 - *non agir positif* van pur dialecticien
 - *remplir par un leurre le vide de ce point mort*:
jij zet mij op plaats MrK, schrijft mij dezelfde bedoelingen toe
je doet mij ook zeggen dat MvrK niets is voor mij (met mijn nadruk op MrK) en je denkt dat ook ik je zal proberen te kussen (met die sigarenreuk van mij)
jij denkt dus ook dat een vrouw niets is en dat je die zomaar kan kussen
 - ik: nog transfertinterpretatie? wel via *leurre*
- Dora: hypothetische verdere erkenning van haar subjectieve waarheid
 - eventueel via *Verneinung* van transfertinterpretatie
maar wel transferteffect: zou tot positieve transfert geleid hebben
 - erkenning MvrK = oraal objet
dekherinnering = *mode permanent selon lequel le sujet constitue ces objets*:
 - *femme objet d'un d oral (suscoeter son pouce)*
 - terwijl ze met andere hand broertje aan zijn oor trekt
 - erkenning dat MvrK haar toelaat de vraag te stellen van het mysterie van haar eigen *féminité corporelle*
- homoseksuele
 - homoseksuele
 - vorm van homoseks
 - hoofse liefde tov cocotte
 - provocatie vader: zo moet je vrouw aanbidden, als fallus zonder *détumescence*
 - overdracht
 - 'geen overdracht' op vader/tje Freud = overdrachtsweerstand
(cfr ondoordringbaar voor interpretaties, zoals water op een eend) ...
 - ... en plots toch oedipale droom (happy family)
 - Freud ontmaskert: oedipale droom = bedrog
 - tov pte: "je doet alsof je meegaat in d vader/mij om die vader/mij des te beter te kunnen ontgoochelen"
 - tov leerlingen: verdraagt niet dat pte zijn oedipuscomplex belachelijk maakt, dat hij niet kan terugvallen op oedipale mythe tov leerlingen (overdracht van zijn leerlingen in het gedrang)
 - homoseksuele: negatieve overdracht – stopt analyse

- psychosen (paranoia)
 - Freud
 - geen theorie overdracht psychosen
 - enkel ontbreken overdracht = narcistische neurosen ($\leftrightarrow$ overdrachtsneurosen)
 - niet over negatieve overdracht psychosen
 - fundament voor verklaring negatieve overdracht zou kunnen geweest zijn: homoseksuele positie tov vader
 - geen psychiatrische kliniek (gevalsstudies) van overdracht psychosen
 - literaire kliniek: Schreber = boek $\neq$ *clinique sous transfert*
 - "psychoanalyse theorie tegensprekend geval van paranoia" (1915)
 - geen homoseks? wel homoseks (bazin achter achtervolgende collega)!
 - wijst ook weer op Freuds 'tegenoverdrachtelijk' probleem met psychose (cfr homoseksuele die Oedipus belachelijk maakte)
 - komt niet tot het mogelijk probleem met zijn eigen oedipale positie als NdP
 - Lacan
 - psychiatrie (en geen neuroloog, zoals Freud)
 - grote ervaring met negatieve overdracht psychose
 - theorie gemaakt over negatieve overdracht in psychosen
 - agressie uit I spiegelverhouding
 - paniek/haat tov *kakon* = boze oog
 - *retour à Freud* (QP):
 - *traitement* psychose vanuit Freuds oedipale S positie van NdP (= tegenoverdracht)
 - negatieve overdracht tov achtervolger = *Un-père* als *père R*, die tussenkomt in I koppel
 - Freud laat enkel toe van QP aan *manoeuvre du transfert* in psychose te stellen: welke positie niet innemen (S vader) – *traitement* zelf *au-delà de Freud*

Lacan:

preventie overdrachtsweerstand en afvoeren negatieve overdracht

- Postfreud: weerstandsanalyse en I tegenoverdracht
- Freud: S tegenoverdracht (Oedipus, NdP)
- Lacan

- preventie overdrachtsweerstand – door zich niet in I strijd te begeven
 - *abstention* = niet ingaan op *D de guérison*
idéal d'impassibilité/apathie
↔ agressief antwoord op agressie inherent aan *D de guérison*
 - voorwaarde voor *abstention*: *moi-mort = fin exigible pour le moi de l'analyste*
↔ *moi fort*
 - geen *moi*
 - *dépouiller* (stropen/uitkleden – cfr lagen ui) *l'image narcissique de son Moi de toutes les formes du d où elle s'est constituée*
réduire les prestiges de son Moi
 - resultaat: *miroir pur d'une surface sans accidents*
 - geen *moi* zijn, maar *faire le mort*
 - *réduire l'image narcissique de son Moi au Maître absolu, la mort connaître que le prestige d'un seul maître, la mort subjectiver sa mort, accéder à l'être-pour-la-mort*
 - cfr einde stade du miroir: *tu es cela = tuer cela*
 - dode spelen zoals in bridge – analytische positie als semblant (is hij nu echt dood of niet?)
 - en zo punt van *non-savoir* belichamen: er is immers geen weten over *mort*
 - *ne rien savoir sinon qu'il est un être promis à la mort*
 - *savoir objectif en état de suspension – aucun autre savoir, qu'il soit immédiat ou construit, ne peut avoir sa préférence pour qu'il en fasse un pouvoir*
 - resultaat: geen agressie bij analysant
évite que l'intention agressive trouve l'appui d'une idée actuelle de notre personne suffisamment élaborée pour qu'elle puisse s'organiser en ces réactions du moi (Verneinung/inversion)

- afvoeren negatieve transfert
 - niet massaal bewust maken door weerstandsinterpretatie (die latente agressie manifest maakt)
 - afvoeren via *induction dans le sujet d'une paranoïa dirigée*
systematische, gefilterde en op maat 'afgestopte' (*étanchée* = met tussenschotten, waterdicht gemaakte) projectie van *mauvais objets internes* (Klein)
 - hoe?
niet: *charité + faire état de nos vertus et mérites (maître!)* – cfr etc psychiater Achterberg: maar ik heb toch het beste met je voor! → agressie terugslaan op pt
wel: "ik droomde dat je dood was" – analyticus (kwaad): "ikke, dood?!"

- bevordering milde positieve overdracht
dat is de productie van Ubw formaties in de VA
daarvoor ontwikkelt Lacan voor het eerst een Freudiaans overdrachtsconcept

LACANS POOGT FREUDIAANS OVERDRACHTSCONCEPT TE ONTWIKKELEN: HEGELS INTERSUBJECTIVITEIT & BOUDDHISTISCHE PASSIES

- I → S preventie overdrachtsweerstand
 - negatieve I preventie overdrachtsweerstand en afvoeren negatieve overdracht via vermijding I
 - positieve S preventie overdrachtsweerstand én negatieve transfert via ondersteuning 'milde positieve overdracht' = Ubw formaties in VA die kunnen ondersteund worden door bepaald soort interpretatie
- om dat te kunnen doen moet Lacan milde positieve overdracht conceptualiseren
 - Freud zelf geen echt concept van 'milde positieve overdracht' , enkel vertrouwen in die milde positieve overdracht (cfr goed geïnformeerde en welwillende leek, culturell wertvolle Person)
→ geen *retour* tot Freuds theorie over transfert
 - Lacan maakt Freudiaans concept van milde positieve overdracht dat technisch hanteerbaar is (cfr Ubw formaties in VA) – via twee 'filosofische omwegen'
 - filosofie Hegel
 - *sagesse* boeddhismedaarin zoekt Lacan zijn weg via Freudiaanse categoriën S en I

Lacans hegeliaanse constructie van een Freudiaans of S concept van de overdracht:
S transfert = intersubjectiviteit

- Freuds 'milde positieve overdracht' = Lacans S transfert = Hegels 'intersubjectiviteit'
 - Hegel intersubjectiviteit
 - *d de l'homme est le d l'Autre*
 - verhouding sujet tot A op vlak van d, dus niet op vlak objet – A is geen objet, maar een d
 - d heeft geen object – objet = S = woord – geen laatste woord voor d – d = metonymie
objet van d du sujet = d de l'A – enig d van sujet = d om zijn d erkend te krijgen door A, als d zonder objet, als pure metonymie, als onbenoembaar, niet fixeerbaar
 - psychoanalyse:
 - *d de reconnaissance par l'A* (verlangen erkenning door A van mijn d als d zonder objet) komt tot uiting in productie Ubw formaties (dromen/lapsussen/witz)
 - VA met als doel productie Ubw formaties – in relatie tot analyticus als A
 - bv droom verteld ... om geïnterpreteerd=erkend te worden door A
 - telkens anders verteld, niet alleen aan andere Ander maar ook aan dezelfde Ander – vermits ze uiting zijn van metonymie van d – dus nooit exacte herhaling – gericht op erkenning metonymie d door A
 - Ubw formaties in VA – die niet voor exacte herhaling vatbaar zijn, als uiting van d = uiting van 'milde positieve overdracht'
 - paradigma Freud voor Lacans Hegeliaanse visie op overdracht=intersubjectiviteit
 - Ubw formatie (bv droom) komt tot stand via *Übertragung*
Übertragung energie Ubw *Wunschbild* → Vbw *Gedanken*
via *Traumarbeit* = symbolische mechanismen metafoor/metonymie
 - overdracht in VA zet deze S overdracht gewoon verder – maar dan gericht op erkenning Ubw *Wunschbild*=d door A
cfr droom voortdurend verder bewerkt bij verder vertellen aan A, aan verschillende anderen
- S transfert ↔ I transfert – in ontdeubbelde schema's
 - L-schema E53
 - oppositie
 - S transfert tussen A – S (Es)
 - *parole pleine* binnen intersubjectieve verhouding met A, metafoor
 - VA met Ubw formaties
 - I overdrachtsweerstand tussen ik=m – i(a)=ander
 - *parole vide*, metonymie
 - geen echte VA met Ubw formaties, niets dat interpreteerbaar is
 - nog geen Lacaniaans concept du transfert, nog puur Freudiaans
 - *graphe Sém V*
 - uiteenhouden twee niveaus
 - I overdrachtsweerstand = onderste lijn
 - S transfert = bovenste lijn
 - eerste stap lacaniaans *concept du transfert* (jenseits hegeliaanse intersubjectiviteit)
 - I overdrachtsweerstand
 - niet meer tussen moi en ander
 - maar in verhouding tot volledige A = imaginarisering S (nieuwe definitie I)
 - S overdracht
 - niet meer tussen A en S
 - maar in verhouding tot □(onvolledige A) = verschijning R drift in het S

- dubbele spiegelopstelling
 - I overdrachtsweerstand = I(A) → i(a) (*névrose de transfert* in analyse
 - S transfert = *translation du sujet aux signifiants derrière le miroir de l'A*
- besluit:

S transfert = productie Ubw formaties in VA = uiting van d

Twee geruststellende gevolgen:

 - S transfert ≠ louter herhaling (cfr metonymie d, Ubw formatie nooit twee keer identiek)
 - ↔ I transfert = herhaling
 - S transfert = verzet tegen suggestie

S transfert = uiting *résistance du d*, van d de *maintenir son d*

Transfert en lui-même est déjà analyse de la suggestion, en tant qu'il place le sujet à l'endroit de sa demande dans une position qu'il ne tient que de son désir

(cfr later X: fobische angst eerste manifestatie d)

Lacans boeddhistische constructie van een Freudiaans concept van de overdracht:

transfert = 3 passions amour/haine/ignorance

Sém I, 297

- doel:
 - *réalisation de l'être* = tot *vérité*, d of *division sujet* komen – via S of *parole* (Ubw formaties in VA)
 - later: *sujet* → *parlêtre* (niet meer in termen van *vérité*, maar van *jouissance* in spreken zelf, verhouding S en *jouissance*, beheersing/beschaving/leefbaarmaking genot – cfr *jouis-sens*)
 - weg: via 3 *passions de l'être* = 3 dwaalwegen (*erreurs porpre de l'existence*)
met elk 2 kanten, op het snijvlak van 2 registers (kunnen dus kantelen)
 - *amour* S/I
 - S = erkenning voor eigen d van A, via *don actif* (werk VA) = milde positieve overdracht
 - I = narcistische liefde tot gelijke, *amour-passion* (*Verliebtheit*) = onhanteerbare positieve overdracht
 - *haine* I/R
 - I = imaginaire agressie, overdrachtsweerstand neurose
 - R = haat tov kakon (later angst tov a in i(a)), psychose
 - *ignorance* R/S – overdracht dient om bepaalde dingen niet te moeten weten/zien
 - S = Verneinung als middel tot Bw wording – cfr jij zult denken dat het mijn moeder is, maar het is niet mijn moeder
 - R = plaats van de drift – cfr *passage à l'acte*, acting out – niet 'verlichte' act
- complexer, topologisch onderscheid dan binair onderscheid positieve S transfert versus negatieve I overdrachtsweerstand
- S transfert langs kant overdrachtsliefde, maar ook langst kant niet willen weten
 - I transfert langs kant overdrachtsliefde, maar ook langs kant haat
- komt later nog terug, juist in Lacans topologische periode
niet meer het geval voor Hegeliaanse benadering van overdracht als intersubjectiviteit

LACANIAANSE HANDHABUNG 'MILDE POSITIEVE TRANSFERT'

Dé vraag is die van de interpretatie van de overdracht

interpretatie transfert = sjibbolet psychoanalyse?

- jaren '30: uiteenvallen analyse
- Glover: enquête over punten waar alle analytici het toch nog eens over zijn? transfert erkennen én interpreteren = sjibbolet van de psychoanalyse (daaraan herkent met analytici)
Rechters 12, 5: ene stam probeert andere stam te identificeren en uit te roeien, aan oversteekplaats rivier – zeg eens "sjibbolet" (korenaar/stroom), die stam maakt daar altijd "sibbolet" van
Cfr "schild ende vriend"
- Postfreudianen klampen zich aan overdrachtsinterpretatie vast, juist in de mate dat niemand meer weet wat dat juist is, dat men begint te twijfelen aan overdrachtsinterpretatie (cfr Lebon massapsychologische variant van *Verneinung*: iedereen is roerend eens over datgene wat niemand snapt)
- Glover enquête midden jaren '30 – doch slechts gepubliceerd midden jaren '50 op dat moment overdrachtsinterpretatie van alle kanten expliciet in vraag gesteld
 - bij postfreudianen ...
 - ... maar ook bij Lacan

postfreudianen stellen interpretatie transfert in vraag weerstandsanalyse + gebruik contretransfert

- doel (a priori):
ego terugbrengen tot realiteit – aanpassing
- middel:
kan slechts via transfert – transfert gebruiken om te suggereren
even gebruik maken van de macht die transfert geeft, voor het goede doel
- rest opruimen:
men moet achteraf gewoon ook nog eens transfert analyseren als 'illusie'
transfert terugbrengen tot realiteit, brengen tot realistische visie op analyticus
- echter impasse overdrachtsanalyse
geen positie analyticus buiten transfert – cfr geen *A de l'A*
pt aanvaardt slechts interpretatie transfert in de mate dat hij *sous transfert* op die analyticus blijft
 - *interprétation va être reçue comme venant de la personne que le transfert lui (analyticus) impute d'être. Acceptera-t-il de bénéficier de cette erreur sur la personne? La morale de l'analyse n'y contredit pas, à condition qu'il interprète cet effet (ik: overdracht interpreteren), faute de quoi l'analyse en resterait à une suggestion grossière. Position incontestable ...*
 - *... sauf que c'est comme venant de l'Autre du transfert que la parole de l'analyste sera encore entendue et que la sortie du sujet hors du transfert est ainsi reculée ad infinitum*
C'est encore à partir du transfert qu'on analysera le fait que le sujet ait accepté l'interprétation
Cfr "ge moet mij niet geloven, omdat ik het zeg, omdat ik op plaats van Uw vader sta – maar ge moet het geloven vanuit U zelf" = Oedipale interpretatie transfert om tot realistische visie op analyticus te brengen
transfert uiteindelijk niet volledig analyseerbaar
- impasse overdrachtsinterpretatie leidt tot twee nieuwe impasses:
 - weerstandsanalyse

- contretransfert

interpretatie transfert in verschillende postfreudiaanse theorieën (cfr Direction)

- *génétisme* (Anna Freud, *egopsychology*)
- *relation d'objet* (Abraham, Winnicott)
- *introjection intersubjective* van *phallus* (Bouvet), *strong ego* (Balint), *superego* (Strachey), *manque-à-être* of $\square$ (Ferenczi), *objet partiel fantasmatique* (Klein), I(A) (Lacan?)

Lacan stelt interpretatie transfert in vraag
positieve transfert zijn werk laten doen en steunen via interpretatie

sequens, scansies

- transfert aan begin analyse
klacht met *D de guérison*
- niet antwoorden op die D – maar twee andere antwoorden:
 1. rectification subjective
 - sujet klaagt over overaanpassing *ego* aan gedeelde realiteit (zonder dat te beseffen)
 - analyticus plaatst sujet meteen in bepaalde verhouding tot eigen *vérité/Ubw* = hysterisering klinische variaties, zeer particulier
 - Dora: wijzen op haar eigen aandeel in chaos waarover ze klaagt
 - Rattenman: voorafgaande indoctrinatie (stuk theorie uitleggen, dat iets in beweging zet)
 - Hans: lang voor je geboorte wist ik dat je mama zo graag zou zien dat je je papa weg zou willen
 - vaak ten koste van *précipitation/systématisation symptômes* in een *Übertragungsneurose*
→ transfert (installatie)
Übertragungsneurose
plaats daarin vinden (cfr later illusie SsS toelaten)
 2. VA opleggen
vanuit bepaald *d analyste: ces consignes véhiculeront jusque dans les inflexions de leur énoncé la doctrine que s'en fait l'analyste au point de conséquence où elle est venue pour lui*
(cfr acte XV: dubbelzinnig 'geloof' in VA en haar consequenties) (cfr postfreudianen: zonder angst)
→ développement du transfert
- interventie/interpretatie analyticus
drie basisprincipes – uit krijgskunde à la von Clausewitz
 - politiek: einddoel, wat willen we bereiken via oorlog, en dat slechts op die manier kan bereikt worden
 - strategie: hoe gaan we die oorlog proberen te winnen
 - tactiek: soldaat op veld – *à la guerre comme à la guerre (et dans l'amour comme à la guerre* – ivm transfert)

- interventie/interpretatie analyticus
 - Freud & Lacan: geen directe transfertinterpretatie – vermits transfert quasi synoniem is met d
 - Freud: oedipale interpretatie (niet van transfert!!)
 - *amener au jour les lignes de destinée du sujet* = *interprétation coextensive à l'histoire*
 - bv Rattenman: pact tussen zijn ouders (arm/rijk) lang voor zijn geboorte
 - Lacan: interventie/interpretatie op 3 niveau's (vrij → onvrij = *d analyste*?)
 - tactique = *payer de mots*
 - uitgangspunt: Ubw = interpretatie van d (cfr Sém VI: *d = son interprétation* (ook Sém XI))
Ubw formaties in VA, Ubw formateis *sous transfert* (verteld aan A) = uiting van d
Echter: elke uiting van d in talige formaties (metafoor/metonymie) = interpretatie eigen d
 - consequentie: interpretatie = Ubw
 - interpretatie enkel wanneer Ubw niet meer spreekt, niet meer het d interpreteert, om dat weer te doen spreken of interpreteren
 - interpretatie in verlengde van Ubw formaties analysant, gestructureerd zoals Ubw formatie
in zijn interpretatie spreekt analyticus zoals Ubw spreekt
niet vanuit zijn eigen Ubw
wel soort ersatzUbw (cfr Witz) geconstrueerd met S van het sujet (cfr gebruik lapsussen die al gemaakt werden, en die men niet meteen interpreteerde, maar enkel 'noteerde')
cfr hoe kan jij dat allemaal onthouden? Ik kan dat beter onthouden dan jij, want ik heb geen reden om iets van wat je zegt te vergeten)
analyste=A=Ubw=vérité – *porte-parole*=woordvoerder van het Ubw
 - in zijn interpretatie belichaamt analyticus het Ubw van de analysant ...
... maar wel 'gedreven' vanuit zijn eigen d, *présence d analyste* in die interpretatie
 - vrijheid interpretatie (inhoud, timing, frequentie) – op het moment zelf uit te vinden
 - *oraculaire*: Meester naast God – *moi la vérité je parle*
ahw *ex nihilo*: niet uit eigen Ubw, maar met fragmenten van Ubw analysant –
 - omgekeerde illustratie: tactiek tov dwangneurose
 - dwangneurose: ontbreken S transfert, één en al I overdrachtsweerstand
(cfr VA=*Durcharbeitung*, vruchteloos, zonder productie Ubw formaties
 - analyticus
 - geen weerstandsanalyse
 - maar ook weigering om *payer de mots* (Ubw/witzige interpretatie), vermits er geen Ubw over te nemen of verder te zetten valt
 - alternatieven
 - *séance courte*
 - interpretatie door Ubw formatie (droom) partner
 - stratégie = *payer de sa personne*
 - overdracht = basis *pouvoir* ... op voorwaarde dat zij niet gebruikt wordt om te suggereren
 - macht die enkel werkt als ze niet gebruikt wordt – cfr uitoefening macht zorgt meteen voor protest (cfr Mitterand: *la force tranquille* ↔ Sarkozy: *la force maniaco-dépressive*)
 - ik: *ne pas se passer du transfert à condition de ne pas s'en servir*
 - politique = *payer de ce qu'il y a d'essentiel dans son jugement le plus intime*
 - *agir avec son être* (*manque-à-être*)
 - cfr Sém XV: *acte analytique* = assumeren op het einde van de eigen analyse ervaren 'bedrog' (*Verleugnung*) van transfert (SsS→a)
- einddoel analyse
franchissement du plan des identifications

TEGENINDICATIES VANUIT TRANSFERT?

- oppassen met I strijd (I tegenoverdracht) en innemen/promotie positie oedipale vader/NdP (S tegenoverdracht) – want dat leidt tot overdrachtsweerstand en negatieve transfert:
 - vrouwen (hysterie)
 - psychosen (paranoia) → *QP au manoeuvre du transfert*
- uiteindelijk echter geen echte tegenindicaties

Sém VIII (1960-1961)

NIEUWE UITGANGSPUNTEN JENSEITS VAN FREUD VOOR EEN LACANIAANS *CONCEPT DU TRANSFERT*: 1. DE LIEFDE ROND SOCRATES ... 2. HET EINDE VAN DE ANALYSE VAN DE ANALYTICUS ...

LACAN STELT ZIJN CONSTRUCTIE VAN FREUDIAANS OVERDRACHTSCONCEPT IN VRAAG

- Lacan bezint zich over zijn conceptualisatie van Freuds 'milde positieve overdracht'
 - 10 jaar = Lacans *temps pour comprendre* in verhouding tot Freud *notion du transfert* echt aangepakt "in 10de jaar (sic!) van mijn onderwijs"
 - besef: Lacan is er niet in geslaagd om Freuds 'milde positieve overdracht' te conceptualiseren op een wijze dat zijn hantering niet toch weer verzandt in suggestie (transfert als Ubw formatie = d = verzet tegen suggestie)
- expliciete afstandname van hegeliaanse conceptualisatie overdracht via *intersubjectivité*

Hegeliaanse intersubjectiviteit was slechts tijdelijk hulpmiddel in de strijd tegen psychoanalytisch psychologisme (ander=Ander) – moest in de toen gangbare termen om gehoord te kunnen worden

 - verhouding ik-andere:
conceptualisering Freuds 'narcisme' – via ethologie & optica (mimetisme/spiegelverhoudig) – geslaagd
 - verhouding subject-Ander:
 - conceptualisering Freuds 'Ubw' – via Saussure's linguïstiek (signifiant) – geslaagd
 - constructie Freuds 'transfert' – via Hegels filosofie (intersubjectiviteit) – niet geslaagd
- geen expliciete afstandname van boeddhistische conceptualisatie overdracht via *passies amour/haine/ignorance*

die zullen later inderdaad nog terugkeren – geen impasse!?
- dubbelzinnig tov Freuds verantwoordelijkheid voor impasse overdrachtsconcept en –hantering
 - geen *retour* meer tot Freuds kliniek (gevalsstudies) en techniek (aanwijzingen in controle) inzake transfert
 - nog geen expliciete kritiek op Freuds (gebrek aan) theorie over transfert
 - valt terug op Freuds ethiek inzake transfert
 - heroïsche ethiek tov transfert – cfr ook heroïsche ethiek Sém VII: ne pas céder sur son d
 - enige referentie naar Freud
anekdote begin psychoanalyse met Breuers paniek tov *acting out* Anna O
 - Sém VIII: Freuds moed tov transfert in praktijk
Freud: *servir eros pour s'en servir, opérer honnêtement avec le d*
Breuer: *issue bourgeoise* met *fallace des satisfactions morales* (bang voor het seksuele)
 - Sém XI: kritisch tov *faute du d de Freud* in theorie transfert
Freuds eerste notie transfert gericht op *désangoisser* Breuer

LACAN ZOEKT NIEUWE UITGANGSPUNTEN JENSEITS VAN FREUD VOOR LACANIAANS CONCEPT DU TRANSFERT

Lacans zoekt nieuwe uitgangspunten voor eigen *concept du transfert*
nieuwe uitgangspunten *jenseits* Freud – op twee gebieden:

1. religieus-filosofisch-literair discours over liefde (cultureel fenomeen) – zeer uitgebreid
2. ervaring einde analyse (analyse van de analyticus) – minimalistisch
geldt voor elk analyticus die iets over overdracht wil zeggen
 1. je moet je cultuur kennen
 2. je moet je einde van je eigen analyse kennen

probleem: zeer weinig expliciet over relevantie voor *concept du transfert*

maar: we kunnen zelf een aantal nieuwe vragen ivm transfert afleiden
questions préliminaires à toute conceptualisation possible du transfert ... in Sém XI

1. religieus-filosofisch-literair discours over liefde (cultureel fenomeen)

rode draad of doel: verschillen Lacan-Freud verschijnen

NdP/liefde

- Freud
 - religieuze NdP centraal in de kliniek
dood=wet=goed – streng doch rechtvaardig → verdient onze liefde (identificatie)
 - karakteristieken liefde onder regime religieuze NdP
ambivalent → *culpabilité* & *comique* (niet meer tragisch in verhouding tot *beauté*)
- Lacan:
 - religieuze NdP niet meer centraal in religieus-filosofisch-literaire discours over liefde
 - relevantie voor transfert – wijziging in transfert??

liefde/transfert

- Freud: inzicht in transfert → iets zeggen over de liefde (kliniek)
- Lacan hier: inzicht in liefde (cultureel) → iets zeggen over transfert

overzicht religieus-filosofisch-literaire discours over liefde

filosofie: Griekse homoliefde

- begin Sém VIII
- Plato symposium (V° voor Christus)
 - bloemlezing Griekse discours over liefde
 - liefde *in actu* rond figuur van Socrates
- eerste kenmerk Griekse liefde: geen vrouw
 - *homosexuel* = niet geseksualiseerd = geen man/vrouw
 - er is maar één seksualiteit, de heteroseksualiteit (ethiek), De Vrouw is de Ander in de seksualiteit (ook voor de vrouw zelf)
 - afwezigheid van vrouw maakt structuur *amour* duidelijker
 - permet de saisir une articulation toujours élidée dans ce qu'il y a toujours de trop compliqué dans l'amour avec les femmes*
 - gecompliceerd in de praktijk of in de theorie?
- tweede kenmerk Griekse liefde: geen NdP
 - Socrates geen NdP als *point de capiton* – maar integendeel *atopia*
 - cfr Grieken geen vertrouwen in goede leider, ontpopt zich uiteindelijk altijd als tiran (cfr Alexander de Grote) (*jouissance obscène et féroce* van oervader)
 - cfr *peer groups*: gelijken=beter, *all animals are equal but some are more equal than others*
- derde kenmerk Griekse liefde: tot eigen d komen via *métaphore de l'amour* (en dus niet via *métaphore paternelle*)
 - *métaphore paternelle*: *désir Mère* → NdP → *désir sujet*
 - *métaphore amour*: *désiré*=eromenos (*sait pas ce qu'il a*) → *désirant*=erastes (*sait pas ce qu'il manque, sujet du manque*)
 - zonder tussenkomst NdP
 - cfr Achilles VIII, 62-63
 - cfr metafoor *bûche* VIII, 69
- relevantie voor transfert buiten NdP
 - transfert is homoseksueel/gedeseksualiseerd?
 - transfert brengt niet tot d via *métaphore paternelle* maar via *métaphore de l'amour*

poëzie: ME hoofse liefde tot vrouw (late ME)

- voordien in Sém VII
- late ME (XII) Frankrijk
- liefde tot vrouw zonder NdP
 - niet vanuit oedipale identificatie met de vader (moeder waarop men recht heeft, later)
 - wel *élever un objet à la dignité de la Chose* (sublimering)
 - 'moederlijke' kant – moeder = *das Ding* – met alle barrière die men daartegenover opwerpt (*beauté*)
- relevantie voor transfert
 - cfr hoofse liefde Freuds homoseksuele → negatieve transfert op vader Freud
 - cfr functie schoonheid??

theologie & tragedie: mystieke christelijke liefde tot kwaadaardige God

- Sém VII
être suprême en méchanceté
 - Böhme (begin XVII): in het kader van het protestantisme tegen brave katholicisme
 - Sade (begin XIX): moraal van 'natuur'
- einde Sém VIII
- Claudel vadertrilogie (1912-1920 = tijd Freuds Oedipus)
uiteenvallen vader in christelijke tragedie:
 - NdP → genot vader
 - liefde tot goede=dode=wet God → onderwerping aan kwaadaardige=levende=genietende vader (als instrument van zijn wil: *satisfaire à la volonté de castration inscrite dans l'A, ce qui aboutit au narcissisme suprême de la cause perdue = tragique Grec, que Claudel retrouve dans un christianisme de désespoir*)
- relevantie voor transfert buiten NdP
Homme=ravage in overdrachtsfolie van vrouw?
(zich opofferen voor kwade vader ipv hysterisch eis van uitzonderlijke liefde vanwege vader)
cfr "Million Dollar Babe" (christelijk fundamentalisme – "ik wil Uw verlamde en afgeslachte hond zijn")

2. ervaring einde analyse

- *référer théorie transfert à une expérience* (andere kliniek/ervaring dan Freuds)
- ook weer subversie van een mogelijke positie als NdP voor analyticus – via eerste notie van *d de l'analyste*
d analyste = ethische positie tov transfert

ONTWIKKELING ANALYTISCHE ETHIEK TOV TRANSFERT

Lacan zoekt nieuwe uitgangspunten voor een nieuw, eigen *concept du transfert*

- Hier nog niet dat *concept du transfert*
- wel een soort ethiek tov de transfert ontwikkeld

nieuw uitgangspunt voor theorie transfert → nieuwe *éthique de la psychanalyse devant le transfert* → nieuw *concept du transfert* – jenseits van Freud

- vanuit een terugkeer tot Freuds ethiek = heroïek
cfr enige referentie naar Freud in Sém VII: anekdote uitvinding psychoanalyse door Freud vanuit controle van problemen Breuer met seksualiteit/d Anna O
 - Freud ethiek d: *servir eros pour s'en servir, opérer honnêtement avec le d*
 - Breuer bourgeois moraal
- constructie van steunpunten van die nieuwe ethiek *jenseits* van Freud
 - d Socrates
 - *d analyste*

désir pur de Socrate

naar een nieuw, niet freudiaans paradigma van omgang/ethiek met transfert?

Symposium/banket – Plato

- collectie discours over de liefde (liefdesgod prijzen)
in overdracht op Socrates als een soort SsS: "ik beweer altijd dat liefde het enige is waarvan ik verstand heb – ik weet niets behalve over de liefde"
cfr filosofie = langste transfert in de geschiedenis ... op Socrates
- Socrates aanhoort die discours in overdracht op hem met gelijkzwevende aandacht
maar twee keerpunten dwingen tot interventie
telkens na moment van angst/schrik
 - *discours ironique (macaronique)* Agathon (*eromenos*=beminde van Socrates)
→ Socrates antwoord:
 - geen *episteme (savoir)* over liefde
 - terugvallen op *mythos* (oorsprongsverhaal) Diotima (= vrouw in Socrates) over liefde
 - zatte *irruption* Alcibades (*erastes*=minnaar van Socrates)
→ Socrates antwoord in twee tijden:
 - vroeger in het veld: geen metafoor van de liefde = niet: *désiré*→*désirant* = geen teken van d
 - nu tijdens het drinkgelag: overdrachtsinterpretatie = doorverwijzing Alcibiades → Agathon = *amour dans le R*
- eerste keerpunt: *discours macaronique* Agathon (*aimé/eromenos* door Socrates)
 - Agathon over de liefde tegen Socrates
 - *aimé/eromenos* door Socrates
 - tragedieschrijver houdt komisch discours = *discours macaronique*
 - zonder het te weten zeer goed gesproken over liefde:
 - antwoord Socrates
 - Socrates schrikt daar even van ...
... uit discours Agathon blijkt dat er geen *episteme* ("wetenschap") over de liefde mogelijk is
 - *episteme* = waarheid vanuit interne coherentie S of *savoir* – via discussie met ander (Socratische dialoog of maieutiek)
Socrates doet dit voor alles
 - laat anderen dat nu ook eens onder elkaar proberen ivm liefde
juist zijn geliefde Agathon toont aan: *amour échappe au savoir*, geen *episteme* over liefde in dialoog met ander
cfr Socrates: "liefde is het enige waar ik iets van weet" – dat weten is dus geen *episteme*
 - wel *mythos* ("wat men zegt") over de liefde
verwijst naar wat Diotima zegt over liefde
 - Diotima=vrouw ... vrouw in Socrates
 - spreekt zonder te weten wat ze zegt, "wat men zegt" (*mythos*)
geen zelfbewust weten (geen *episteme*)
 - mythische verhaal over origine (geboorte) Liefde: "*Penia/Aporia (sans ressources)* laat kind Liefde/Eros verwekken door *Poros (ressources)* terwijl deze slaapt"
 - *révèle béances/manque au coeur de l'amour*
 - Agathon toonde al dat het wezen van de liefde niet in het weten te vatten valt
 - Diotima toont wat van de liefde niet te vatten valt
 - echter *glisse*: terugkeer tot *bien*, onder de vorm van *le beau*
 - *beau* eerst maar een *guide du sujet* was *dans son rapport avec l'immortel*
 - bij Diotima wordt *beau* het doel op zich van de liefde = *discours océanique* (Plato's probleem)

- tweede keerpunt: *irruption* Alcibiades (*aimant/erastes* van Socrates)
- Alcibiades overdrachtsliefde
 - positie in Symposium = *passage à l'acte*
 - positie Alcibiades in maatschappij
 - *désirant par excellence* (d in actu) – *absence de crainte de castration*
 - compleet beschonken na zoveelste succes
(*beau monde* waarin Socrates zich 'zeker' voelt – cfr PA vandaag tov yuppies)
 - positie Alcibiades in symposium
 - *passage à l'acte* = liefde *in actu*
 - zet zich tussen Socrates en Agathon
 - *change règle*: niet meer spreken over liefde (*éloge* Liefdesgod), maar elk een *éloge* van zijn buur = *amour en acte* (*dans le R*) = *relation structurale/transférentielle* tussen Socrates/Agathon/Alcibiades
 - onbeschaamde *aveu*
 - *franchi bornes pudeur, exhibe ce qui lui est arrivé avec Socrate* = *scène féminine*
 - randje *diffamation* Socrates
 - enkel voor *tribunal de l'A* (slaven moeten oren sluiten)
 - verhaal Alcibiades = soldatenscène in het veld
 - Socrates wordt *objet du d*
Alcibiades heeft iets gezien/gehoord in Socrates, maar weet niet wat
 - Socrates: uiterlijk *Silene*=lelijk
 - binnenin *agalmata*=allermooiste
 - *agalmata* gezien ...
 - ... via *charme de son chant* (ik: *voix?*)
(synesthesie? stem doet zien?!) (ik: *instant du regard/voix* – cfr installatie transfert)
 - *Socrate* = *enveloppe de l'objet du d d'Alcibiades*
 - Socrates wordt *sujet du d*
Socrates verlangt iets, maar Alcibiades weet niet wat
ce que Socrate désire, il ne le sait pas
"houdt van mooie jongens, maar uiteindelijk beroeren ze hem niet, hij misprijst ze zelfs"
 - probeert greep te krijgen op d Socrates
probeert bij Socrates metafoor te forceren van *objet du d* tot *sujet du d*
 - probeert Socrates te verleiden
 - Socrates moet *signe du d* geven, waardoor
 - waardoor *agalma* van Socrates à *sa merci* is – weet wat Socrates als *objet du d* is vernietiging van *agalma* Socrates
 - Socrates *lui est asservi par le d* – weet wat het d van Socrates is
oplossing ambiguïteit d Socrates
 - "Wat wilt gij van mij (*d de l'A*)? ik doe het!" (Che vuoi?) (d de l'A tot D herleiden)
 - verwittigt Agathon tegen Socrates – *accessoirement*

- Socrates antwoord – in twee tijden
- eerste antwoord in het veld (cfr in het R)
 - ontmaskert bedoeling Alcibiades (*rectification?*)
 - jouw narcisme ↑ :

"gij wilt wat ik bezit, omdat je dan denkt zelf meer te zullen zijn
Je bedriegt mij: koper van jouw fysieke schoonheid ruilen tegen goud van mijn innerlijke schoonheid (*agalmata*)"
 - mijn val ↓:

votre visée est la chute de l'Autre, A, en autre, a
altijd min of meer verborgen in de liefde
cfr Sém XVI d'un Autre à l'autre = doel analyse!!!
 - weigert *signe du d* te geven = weigert metafoor liefde (Sém VIII 188)
(cfr *Versagung* bij d analyste)
 - Ik ben niets, *là où tu vois qqchose (agalma) je ne suis rien* – mijn essentie is een leegte
ik ben geen *eromenos/désirable* (vraagt zich dus niet af: wat heb ik dan wel?) ...
 - ... en dus transformeer ik mij voor jou ook niet tot een *erastes/désirant*"
heeft niet lief, want weet waarover het daar gaat – maar hij laat wel liefde toe = act
zo wordt Socrates *désirant pur*
= leeg d, geen door allerlei acties ingevuld d zoals bij Alcibiades)
 - effect op Alcibiades
dévoilement du dernier ressort du d
 - echter onanalytische Socrates:
occupe toi de ton âme (ik: weer l consistentie gevend? geen d?)
 - en dus effect van eternisering op Alcibiades: *honte* & achtervolgt Socrates (cfr *stalking*)
- tweede antwoord: tijdens Symposium (cfr tijdens de sessie)
 - bekent angst tov 'erotomanie' (ik) Alcibiades:
"Ik mag niet meer naar ander kijken, sinds ik mijn verlangen naar hem liet blijken" (dus toch d, vanuit perspectief Socrates)
 - interpretatie (lijkt op interpretatie – maar is het niet helemaal!)
 - wijst niet op herhaling verleden
 - blijft bij realiteit transfert – door te wijzen op bedoeling/adres van bekentenis
 - *pas pour moi que tu as parlé, c'est pour Agathon*
 - je wil Agathon scheiden van mij
 - effect op Alcibiades: *renvoyé à son véritable d secret*
 - echter weer onanalytische Socrates
 - toont zijn d voor Agathon
 - *donne satisfaction à Alcibiades* – je mag mijn Agathon beminnen als middel om tot je eigen ziel te komen (*occupe-toi de ton âme*)
miskent *qu'Alcibiade désire dans Agathon la même chose* nl weer *agalmata*

désir de l'analyste
als remedie tegen angst in overdracht en tegenoverdracht

d analyste in de overdracht

- wat moet *d analyste* zijn om op transfert te kunnen antwoorden
- (Sém XV: wat moet d analyste zijn om transfert te kunnen toelaten)

d analyste vanuit d Socrates

- d analyste vanuit *d Socrate (atopia)*
- verschil d Socrates en d analyste
 - pathologie d
 - d Socrates = pathologie (hysterie/psychose)
 - hysterie: leegheid d (zonder object)
 - psychose: door stem/daimon – eindeloosheid (blijven verder vragen in onderwereld)
 - d analyste moet jenseits van die pathologie proberen te komen: d heeft objet-cause en een grens in de praktijk
 - pureté d
 - d Socrates = d pur
 - analyste $\neq$ d pur
 - anticipatie *d analyste qui n'est pas un d pur, d d'obtenir la différence maximale*
 - (vnl Sém XI: tussen positie als I(A) en a

stappen in conceptualisatie d analyste

1. analyste ≠ [] in transfert

- analyticus = ander soort subject in transfert
disparité subjective tussen analysant en analyticus in transfert
 - 'ondertitel' Sém VIII: dispaat = niet bij elkaar passend, in geen verhouding tot elkaar staand – ongelijkwaardig, uiteenlopend
 - in transfert is analyticus ander soort subject dan analysant, geen hysterisch subject
 - in transfert geen *intersubjectivité* (analyste als A *sujet* die d *sujet* kan erkennen)
- analyticus = slechts verondersteld subject in transfert
analyste = SsS in transfert
 - analyticus = verondersteld subject = subject verondersteld aan het eigen weten/Ubw dat het subject in de A/analyticus 'plaatst' (cfr investering of plaatsing van het weten op de bank van de A, in de hoop dat het wat opbrengt)
 - Sém VIII lanceert SsS – echter pas volop in Sém XI
 - dé eerste referentie ivm SsS: *nous sommes supposés savoir* Sém VIII 315-319
(cfr ook: *il est supposé avoir la science de ce que l'on a de plus intime* Sém VIII 84)
allerlei *suppositions* over analyticus, S en I elementen – Lacan probeert die uiteen te halen
 - Imaginaire kant SsS
de verhouding van de analyticus tov zichzelf
zelfkennis (cfr Socratische "ken Uzelf = uw ziel")
 - analyticus = verondersteld zelfkennis te hebben ...
censé avoir fait sauter en lui le point d'arrêt du Che vuoi? où viendrait buter la limite de toute connaissance de soi
 - ... en dus analyticus = verondersteld zichzelf gerealiseerd te hebben (zelf)
accord de soi à soi sur le plan de l'authentique
chemin du bien propre gevonden
 - ... en dat zelf is genitaal (verhouding man-vrouw)
détenteur de la plus étrange mesure = genitale ideaal gerealiseerd
(cfr Sém VII: verondersteld gelukkig te zijn)
 - Symbolische kant SsS
 - analyticus = verondersteld iets te weten over het weten – metaweten!!!
nous sommes interrogés en tant que sachant, et même en tant que porteurs d'un secret unique, plus précieux que tout ce qu'on ignore et que l'on continuera à ignorer – en ceci que ce secret va répondre de la partialité de tout ce que l'on sait
supposition/espoir que les impasses dues à notre ignorance ne sont peut-être déterminés que par le fait que nous nous trompons sur les relations de force de notre savoir
 - analyticus = verondersteld subject te zijn
à la place même où nous sommes supposés savoir nous sommes appelés à être la présence réelle en tant qu'elle est inconsciente – nous sommes là en tant que ça qui se tait en ce qu'il manque à être – en dernier terme nous sommes dans notre présence notre propre sujet au point où il s'évanouit, où il est barré

2. analyste = objet in transfert

- geen mooi object
in werkelijkheid: niet mooi (geen mooie jongen, *charme est un inconvénient!*)
in 'film'/transfert: mooi gemaakt = agalmatisch object via fallicisering
- cfr Sém VII: *beau = barrière contre la Chose* – analyticus tot 'mooi object' gemaakt in de overdracht, als barrière tegen la Chose
- later meer en meer het accent op de analyticus als 'lelijk' object – in termen van driftobject

3. *analyste = d in transfert*

- *d analyste = place (vide)*
 - *place qu'il doit offrir vacante au d du pt*
 - Grieks paradigma voor *place*
 - Socrates' *atopia* (psychotische Socrates valt echter terug op substantiële 'ziel')
 - ≠ stoïcijnse "dood aan d!"
- eerste 'klinisch' concept *d analyste* vanuit verhouding tot zijn angst (einde Sém VIII)
ook bij Socrates, die angst bekent – analyticus bekent nooit angst
 - *d analyste = féconde Versagung* inzake eigen angst
 - *refuse au sujet son angoisse et laisse nue la place où il est appelé comme autre à donner le signal d'angoisse* (binnen massapsychologie)
 - geen gebruik van *angoisse contretransférentielle*
 - cfr Sém X: *franchissement angoisse* in eigen analyse → niet terugvallen in die angst
cfr begin praktijk als analyticus altijd *quelque angoisse*, juist bij besten (daarmee in controle, om te vermijden dat men eigen angst begint te communiceren)
- angst analysant tegen einde analyse:
 - tegen einde analyse, wanneer d kop opsteekt, staat *analysant sous transfert* bijzonder open voor tekens van angst van analyticus (*communication de l'angoisse*) – die hem toelaten om eigen angst/d te vermijden
 - angst (fobie) én overdracht = dichtst mogelijke neurotische benaderingen van eigen d (pure histerie)

HANDHABUNG TRANSFERT

neurose: verderzetten interpretatietechniek transfert uit Sém I

- geen I strijd tegen I overdrachtsweerstand
 - overdrachtsweerstand = geen Ubw formaties meer in VA
 - postfreudianen: I strijd tegen overdrachtsweerstand → negatieve overdracht twee vormen/technieken tegen overdrachtsweerstand
 - egoanalyse:
 - weerstandsanalyse + opvoeding ego tot realiteit (analyticus = specimen van realiteit) = obsessionalisering
 - gevolg: agressie en negatieve transfert – acting out
 - cases: Bouvet (Mannelijke Controleurs)
 - Kleinianen:
 - *contretransfert* – analyticus zelf VA en uitpakken met eigen Ubw formaties = hysterisering
 - gevolg: complete hysterisering (manie jubilation??)
 - cases: Money-Kyrle, Heimann (Mannelijke Controleurs – maar ook al De Vrouwen uit De Praktijk (nog meer in Sém X))
- cultiveren symbolische van 'milde positieve transfert'
 - = niet interpreteren van 'milde positieve transfert'
 - negatief argument tegen overdrachtsinterpretatie
impasse: *transfert est interprété sur la base et avec l'instrument du transfert lui-même*
 - positief argument tegen overdrachtsinterpretatie
 - 'milde positieve overdracht' = productie Ubw formaties in VA
 - Ubw formaties = *interprétation du d* (*d = son interprétation*)
 - Ubw formatie = verschijning d = op d staan (cfr *d de d*) – tegen elke suggestie in
 - indien geen Ubw formaties meer in VA, dan moet interpretatie die Ubw formaties 'imiteren', maar niet vanuit eigen Ubw (Kleiniaanse hysterische authenticiteit), maar met S van pt

EINDE ANALYSE IN TERMEN VAN TRANSFERT

analyse analyticus = volledige analyse

- komen tot d pur ...
 - *d pur* = d zonder object (*désirant ne sait pas ce qu'il manque*) – cfr Socrates
 - d analyste nog niet echt geconceptualiseerd in specificiteit, als verschillend van Socrates' atopia nog geen sprake van *objet-cause du d* (pas Sém X) en het maximaliseren van het verschil tussen de eigen positie in de overdracht als I(A) en a (pas Sém XI)
wel al een beetje geremd door d de l'analyste als *Versagung* op het gebied van de angst (Socrates bekent nog angst)
- ... via deuil de l'objet
 - *il n'y a pas d'objet qui ait plus de prix qu'un autre*
 - cfr Sém X over Duras – "Hiroshima mon amour"
n'importe quel allemand irremplaçable peut trouver un substitut immédiat et parfaitement valable dans le premier japonais rencontré au coin de la rue
 - na Sém VIII: identificatie met objet op einde analyse (analyticus als objet) = onmogelijke deuil objet (cfr melancholie)
- deuil de l'objet moet in transfert gebeuren
 - analyticus = objet?
 - (deuil de l'objet niet alleen op einde transfert, maar in feite ook al de voorwaarde voor transfert = idee dat er een gat kan zijn op het niveau van het objet)

TEGENINDICATIES

- vanuit onmogelijkheid hantering transfert (er is altijd wel een of andere vorm van transfert)
- geen *deuil de l'objet* mogelijk of wenselijk
- eigenlijk enkel over 'geen einde analyse mogelijk', niet wenselijk om analyse tot einde te voeren
- culturele types
 - *riche*
 - heeft alles ...
 - ... en daarom moet één *objet inaccessible* blijven (en blijft zo bestaan)
cfr moderne kunstcollecties als verzameling 'nietsen' (Pinault collectie Lille)
 - *Saint*
 - *renonce (deuil) à qq petites choses* (dit leven) ...
 - *... pour posséder tout*
(cfr *saint* Claudel ≠ *saint* TV 1973)
- klinische structuren
 - psychose
 - geen *extraction de l'objet* (*objet dans sa poche*) (een vorm van deuil de l'objet)
 - cfr geval Lacan Sém VIII 403 *les plus jolies seins de la ville*
 - pas goed begrijpelijk vanaf Sém XI (*séparation*)

Sém XI (1964)

LACANS CONCEPT DU TRANSFERT IN TWEE LUIKEN/TIJDEN

1. S in TRANSFERT: SsS = SUBJECTIVATION DU SAVOIR DE L'ICS
2. R in TRANSFERT: MISE EN ACTE DE LA REALITE SEXUELLE DE L'ICS

TRANSFERT = CONCEPT FONDAMENTAL BIJ LACAN

Freud: transfert nog geen concept fondamental

- Ubw = enige *concept fondamental* bij Freud?
- *transfert* ≠ concept bij Freud
- Lacan voor het eerst klare taal: transfert ≠ concept, dat is te wijten aan implicatie *d Freud* (als faute) in zijn mythische eerste conceptualisering van transfert
- cfr mythische anekdote van Freuds uitvinding van zijn eerste overdrachtstheorie binnen de context van zijn overdracht op Breuer (NdP redden?)
- Breuer – morele lafheid
 - Breuer: laat zich op sleeptouw nemen door seksloze overdracht Anna O op hem als NdP perfecte VA, zonder Ubw formaties – *par amour du père (NdP) on se remémore à la lie*
 - Mvr Breuer: introduceert plots seks: ge interesseert U er toch een beetje teveel voor
 - Breuer: breekt analyse af
 - Anna O: seksuele *acting out* van pseudobevalling = *transfert sauvage*
 - Breuer: paniek
- Freud – ethische fout
 - door ambiguïteit van zijn d laat Freud zich niet op sleeptouw nemen (emballer) door positieve transfert hysterica op NdP
 - ambiguïteit d Freud:
 - ethiek: *servir eros pour s'en servir, opérer honnêtement avec le d* (Sém VIII)
 - fantasme: *fidélité à objet fantasmatique Mme Freud* (nieuw – kritiek Sém XI)
Breuer lossere band met zijn vrouw – moet geregeld weer aangehaald worden
 - achtergrond: ervaring met eigen transfert op *médicastre* Fliess (autoanalyse)
gevolg: Freud ziet wel seks
 - via eerste transferttheorie kalmeert paniek Breuer tov wilde transfert (Sém XI, 144) (*acting out* onder de vorm van een punctuele conversie)
 - *Freud traite Breuer comme un hystérique ...*
 - 't is 'maar transfert'
 - transfert = spontaniteit Ubw, accent op *d de l'Autre*
"ce n'est pas ton d, c'est son d; ton d (Breuer) = d de l'A (Anna)" – d A/Anna → ton d
cfr hegeliaanse intersubjectiviteit
 - je bent niet verantwoordelijk voor transfert – extractie d analyste als basis voor mogelijkheid transfert (cfr Sém XV – act = d analyste die transfert 'toelaat') en het werken ermee (obtenir différence maximale tussen I(A) en a
 - ... *il ne le déculpabilise pas, mais assurément il le désangoisse*
angstwerende functie van eerste 'concept' transfert:
 - neemt niet weg dat Breuer de rest van zijn paniek – of schuldgevoel – de kop indrukt door op 'tweede huwelijksreis' met zijn vrouw te gaan en nog een kind te maken (zegt men ...)

postfreudianen: impasse transfert in theorie en praktijk

zitten met de gevolgen van Freuds eerste 'transferts theorie' in overdracht op Breuer

- praktijk:
 - achten zich niet fundamenteel verantwoordelijk voor de overdracht (installering/hantering)
 - extractie eigen d uit transfert
- theorie: retour eigen d in conceptualisatie transfert
 - *d de chacun lisible dans sa contribution au ressort du transfert*
 - theorie transfert om zich te beschermen tegen eigen angst tov plaats/verantwoordelijk in transfert (uiteindelijk slechts a) – maar dat deculpabiliseert niet ivm het gevoel een oplichter te zijn (cfr imposture Sém XI, hfst XX)

Lacan: *transfert* = concept fondamental/structural

- context: Lacans overdracht op Freud
Lacans concept *transfert* mogelijk door *excommunication* uit postfreudiaanse IPA (1964)
(Freuds *concept transfert* verhinderd door overdracht op Breuer als NdP die moet gered)
 - Lacan ontslagen van verplichting tot *retour à Freud*
retour à Freud = hygiënische maatregel binnen dat IPA
 - kan nu eigen weg zoeken, *jenseits* van Freud
 - Lacan richt *transfert* van zijn leerlingen niet meer alleen op *œuvre Freud* (= *retour à Freud*), maar trekt *transfert* op eigen *enseignement* (was al een kritiek van IPA)
- *transfert* = 'sintomatisch' concept
concept *transfert* houdt concepten *Ubw/répétition/pulsion* samen
 - volgorde Sém XI: *Ubw* → *répétition* → *transfert* → *pulsion*
 - *transfert* = voorwaarde voor conceptualisering *Ubw/herhaling/drift*
analyticus nooit rechtstreeks te maken met *Ubw*, *répétition* of *pulsion*, doch met verknoping *Ubw/répétition/pulsion* als probleem in *transfert*
 - conceptualisering *Ubw/répétition/pulsion* = voorwaarde voor conceptualisering *transfert*:
- *transfert* = structureel concept
structureel concept = aandeel van S & R grens op S = articulatie S/R kant
 - twee kanten *transfert*
 - S: *transfert* = SsS = *subjectivation du savoir de l'Ics* (mijn formule!)
'overdracht' = A als *sujet* van *savoir* uit het eigen *Ubw*
 - R: *transfert* = *mise en acte de la réalité sexuelle (a/pulsion) de l'Ics*
'overdracht' = A als *objet partiel* van *réalité sexuelle de l'Ics* (= *pulsion*)
 - twee kanten terzelfder tijd ontdekt en geconceptualiseerd
 - lijkt altijd alsof SsS al van in den beginne bij Lacan aanwezig was en het object in de overdracht er pas veel later is bij gekomen – niet zo dus: terzelfdertijd verschenen bij Lacan, meteen twee zijden van overdracht
 - S kant *transfert*: late conceptualisering via filosofie Hegel
SsS pas na eerste Lacan=Ecrits
 - Sém VIII (1961, 319):
eerste allusie SsS met I en S elementen dooreen – cfr supra
nous sommes supposés savoir
 - Sém IX (1961):
filosofische basis conceptualisering SsS
A=SsS in filosofie (absolute weten) als Hegels antwoord op Descartes' *sujet*
savoir est intersubjectif, supposition induite que l'A sache
 - Sém XI (1964):
eigenlijke conceptualisering SsS – in relatie tot object in de overdracht
 - E 309 (1966, noot):
eerste keer in geschrifte, gevestigd concept
 - R kant *transfert*: ontdekking/conceptualisering via kliniek angst
agalmatig *objet du transfert* (Sém VIII) op plaats van *objet de l'angoisse* (Sém X)
als scherm, overdracht angstwerend
cfr Freuds theorie over *transfert* ook angstwerend!

- twee 'tijden' transfert?
 - hypothetische sequens: SsS in begin analyse → *mise en acte R pulsion* op einde analyse enkel in analyse neurose
 - zeker niet absoluut zo
 - wel typische problemen aan begin en einde analyse daarmee te maken
 - probleem voor installatie transfert als a meteen in begin verschijnt
 - analyse slechts mogelijk als subject langs kant analyticus een gesubjectieerd weten (analyticus als het weten van mijn Ubw) kan veronderstellen, niet als het daar meteen een genot op de voorgrond ziet staan
 - weten/subject dekt iets af van het genot/object
 - probleem voor oplossing overdracht als a niet op het einde verschijnt
 - a-temporele articulaties S en R kant transfert – grenzen op SsS
 - SsS in verhouding tot mijn weten
 - imaginair niveau – bewuste strategie:
 - analysant beslist wat analyticus niet mag weten – uit schrik dat hij zich op het verkeerde spoor zou laten zetten
 - bedriegen van de A uit schrik dat hij zich zou laten bedriegen door mij
 - tromperie de l'A → A se trompe*
 - cfr *Verneinung*: ik spreek niet over mijn moeder, want hij zou kunnen denken dat het met mijn moeder te maken heeft
 - SsS in verhouding tot mijn *vérité*
 - symbolisch niveau – grens Ubw:
 - weten van de A (mijn Ubw dat die A subjectieveert) heeft niets te maken met mijn waarheid, geen SsS *ma vérité*
 - reden: schrik dat A van mijn waarheid zou genieten
 - Je vous suppose le savoir pour que vous ne jouirez pas de ma vérité* (genieten van mijn waarheid door ze te gebruiken als 'verklaring'?)
 - ↔ psychose: weten A laat hem toe om van mijn waarheid te genieten
 - SsS in verhouding tot R *jouissance*
 1. transfert = *pulsation temporelle*
 - Ubw/sujet = *pulsation temporelle* (cfr *nasse*) – die tot uiting komt in transfert
 - *ouverture* Ubw
 - vroeger: *parole pleine* = *métaphore*
 - nu: *aliénation* = S – VA uit liefde tot analyticus → productie Ubw formaties
 - *fermeture* Ubw
 - vroeger: *parole vide* = *métonymie*
 - nu: *séparation* = a – blokkeren VA → *présence* analyste, onder twee vormen:
 - l: vrees analyticus te bedriegen (*tromperie*)
 - R: *mise en acte réalité sexuelle (pulsion)* = a verschijnt in analyticus
 2. transfert = *spirale topologique*
 - (*huit intérieur*, Möbiusband) Sém XI, 244
 - transfert doet subject rondjes lopen in D (VA), leidt telkens tot nieuwe *identifications* (l(A)) via betekenaar (Ubw formaties) = aliënatie
 - het is echter pas op het punt van verschijning a in transfert dat subject bocht naar eigen d kan nemen = separatie
- tekening*

VAN WAAR KOMT DAT OBJECT a ZOALS DAT IN DE TRANSFERT VERSCHIJNT? EXTRACTIE VAN HET OBJECT a VIA HET FANTASME

Lacan: "Note Question Préliminaire" over *objet a* in neurose (E 553-554)

- réalité se soutient de l'extraction de l'objet a
- extractie van objet a donne son cadre à la réalité + réalité barre l'objet a = fantasme
réalité est le tenant lieu du fantasme, ne fonctionne qu'à s'obturer de l'écran du fantasme

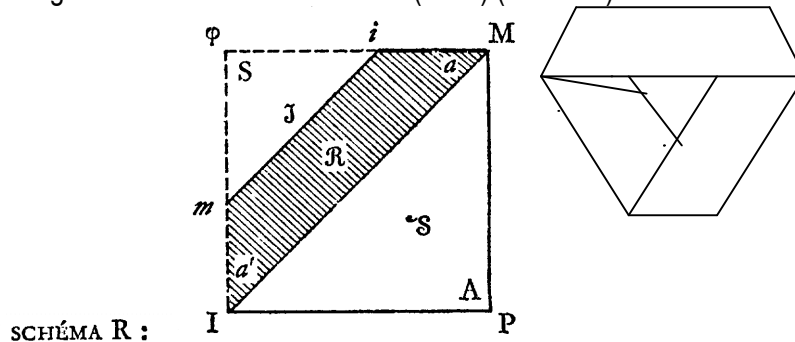
ftie *objet a* in realiteitsvorming neurose

realiteitsgevoel gebaseerd op fantasme

fantasme = scherm voor het R gat/kader geslagen door de extractie (trekken) van het objet a

réalité fonctionne à s'obturer (=plomberen!) de l'écran du fantasme – la réalité est un tenant lieu du fantasme

cfr Magritte – "La condition humaine" (1933) (Sém XIII)

repérer objet a in schema R

schema R = plan projectif (cross-cap)

coupure mi, MI op cross-cap = coupure S op sujet (brut de la jouissance?)

isoleert twee heterogene elementen, die samen de structuur van het fantasme opleveren

- Möbiusband
 - *sujet barré du désir, sujet originairement refoulé (représentant de la représentation)* – subject=gat (niet éénduidig)
 - *correspond au champ de la réalité (R) – supporte/recouvre le champ de la réalité*
- punt dat structuur cross-cap bepaalt = soort niet identificeerbare rest = *objet a*
correspond aux champs I et S

genese eigenlijk omgekeerd:

- *extraction (= opgraven, uitdelven, trekken (tand)) objet a* via coupure van S
- effect
 - *division/barrage sujet du d (sujet originairement refoulé)* – sujet=gat (Möbiusband) ...
 - ... fungeert als een verwrongen cadre ...
 - waarop het fantasme dan het *champ de la réalité* spant (*réalité est le tenant lieu du fantasme, ne fonctionne qu'à s'obturer de l'écran du fantasme*) = topologisch huzarenstukje, geen eenduidig gat dat eenvoudig kan afgeplakt worden

JAM (1979, 1982? 1983)

uitwerking "Note Question Préliminaire" over *objet a* in neurose

basisidee JAM (vanuit Lacan)

extraction a = *extérioriser la jouissance in objet a perdu*

- Lacan: via *coupure* = S?
- JAM: via *inclusion* castratie (*moins phi*) in *a*
mijn interpretatie: verlies partieel object moet geïnterpreteerd worden als eigen castratie
cfr Freud
- rouw geslaagd: verlies object = verlies deel van zichzelf
- melancholie als mislukte rouw: verlies object kan niet geïnterpreteerd worden als de eigen castratie, immers identificatie met 'iets' van dat object

gevolg extractie *a* – op twee vlakken

- realiteit ogv fantasme – in drie stappen
 - *cadre/fenêtre/trou*
kader realiteit = wat we kwijt zijn en geïnterpreteerd hebben als stuk van onszelf
 - *écran*
dissimule le regard a, le point de vue
permet l'image de se former – vanuit *sujet qui perçoit comme point à l'infini de la perspective*
 - *scène*
réalité prend sa signification dans ce cadre, sur cet écran
- genot & verlangen
 - genot geremd bij subject én Ander, allebei gescheiden van genot
 - subject: *refrérer la jouissance, corréler le sujet à la jouissance* = *d, enfermé dans les fers du signifiant*
 - Ander: geen genietende Ander meer : *A séparé de la jouissance* – geen *A jouisseur*
 - verlangen komt tot stand: *remettre la cause de son d à l'A*

psychosen (en perversies)

geen *extraction objet* – object blijft op *sujet* plakken (cfr *a dans la poche*)

a blijft op oorspronkelijke plaats in het subject = kant *i(a)*

DIFFERENTIËLE KLINIEK VAN a IN DE TRANSFERT

vanuit dubbele spiegelopstelling (Sém X)

neurosen

- fantasme transfereert a van het subject naar A = kant i'(a)
cfr topologie *extraction de l'objet (de jouissance)*
voetnoot QP E553-554
- transfert rond a in A = transfertneurose
 - agalmatische *objet de transfert* = *substitut/semblant* van pulsionele a
 - agalmatische *objet de transfert* op zelfde plaats als pulsionele *objet de l'angoisse*
objet transfert = angstwerend?
bv dwangneurose: *objets douteux* (=transfertobjecten) *reculent l'accès à l'objet dernier* (grote angst indien die transfertobjecten verdwijnen)

psychosen (en perversies)

- a blijft op oorspronkelijke plaats in het subject = kant i(a)
geen *extraction objet* – objet blijft op sujet plakken (cfr *a dans la poche*)
- transfert vanuit A op sujet=objjet
 - sujet wordt object voor weten=genot van A
(cfr SsS *jouir de ma vérité* – hier nu: *jouir* van objet in mij)
subject weet dat het heeft waarvan de A/analyticus wil genieten
 - erotomanie: *implication SsS dans le symptôme met le clinicien en position d'objet d'une sorte d'érotomanie mortifiante*

HANDHABUNG TRANSFERT IN DIE DIFFERENTIËLE KLINIEK

Lacan Handhabung transfert

- d analyste
ambigue verhouding d analyste tot positie als SsS
 - stut SsS (cfr XV: assumeren SsS ondanks ervaring van val SsS op einde eigen analyse)
 - doorbreekt SsS, doet hem a-positie innemen – en brengt *sujet* tot eigen d
analyste est supposé partir à la rencontre du d inconscient (bij pt), slechts vanuit eigen d
- neurosen
maniement du transfert = maniement du manque – vanuit x van d analyste
drie vormen van die *manque*: *jouissance* & *non-sens* & *père vivant*
 - *jouissance* ↔ *idéal* in transfert
 - niet: op I(A) staan, afdekken a via I(A), *superposer I(A) à a* → *ramener la D à I(A)* = (hypnose)
 - wel: grootst mogelijke afstand scheppen tussen I(A)/a → *franchissement du plan de l'identification* = *ramener la D à la pulsion*,
 - *non-sens* ↔ *signification* in transfert
 - niet: viseren *signification* (*subjectivation savoir*) in transfert – via *interprétation significative* (suggereren van betekenis, die altijd aanvaard wordt in transfert)
 - wel: viseren *non-sens* (*mise en acte pulsion*) in transfert –
 - via *interprétation équivoque*
 - *père vivant* ↔ *père mort* (NdP) (Subversion 1960)
 - tussenkomst fantasma in transfert
 - niet in termen van objet in fantasma, maar van vader in fantasma???
 - analyticus = *père idéal* = *maître de son d*, *ferme les yeux sur les d*, *mort* → *unit un d à la Loi* (*sujet* wordt ook *maître de son d* (dus niet meer als SsS) → transfert *interminable*
 - noodzaak act
préserver la dimension I de sa non-maîtrise, de sa nécessaire imperfection
geen technische raadgeving (navolging!)
 - dwangneurose:
 - *séance courte*
 - *dédain* voor *Durcharbeitung* terwijl men wacht op dood meester
 - hysterie:
 - *vacillation calculée de la neutralité*
 - tov welk probleem in hysterie? De Man?
 - opgelet: band (transfert?) moet blijven en subject moet overtuigd geraken dat d *analyste* (hysterisch d?) *n'était pour rien dans l'affaire* – indien niet: *affolement* (ik: folie hystérique?)

- psychosen
 - probleem:
 - analyticus in S positie NdP komt automatisch in R positie van genietende vader (Un-Père) ...
 - ... tov *sujet* met *a dans sa poche*
 - cfr geen extraction a
 - voorwaarde voor hantering transfert: *prendre en nous a à la façon d'un corps étranger*
corps étranger = kunstobject tussen ons en pt
 - cfr transitioneel object, cfr ELaurent fles water
 - overdracht op kunstobject – analyticus moet overdracht op zichzelf vermijden
 - cfr casus "*les plus beaux seins de Paris*"
 - Sém VIII, 403 – pas vanuit Sém XI (1964) en voetnoot QP (1966) te begrijpen hoe Lacan zich daar gedraagt
 - symptoom: Imaginaire i(a): *Knödelmoral* pte
désordre/débordements = liaisons amoureuses
 - op het randje van burgerlijk toelaatbare (risico op diskreditering echtgenoot)
 - klaagt daar niet zelf over (geen *hystérie de la belle âme*)
 - Lacan: geen *rectification subjective*
 - transfert: S= I(A): verondersteld *conformisme moral de Lacan* = transfert
point idéal où l'ordre (=désordre!) se maintient
 - Lacan mag haar *débordements* niet goedkeuren
 - signaleert dat ze niets wil weten van Lacans 'immoraliteit'
 - cfr paniek telkens ze iets ziet van atypie van zijn gezinssituatie, opvoeding van zijn kinderen ...
 - Lacan: geen analyse van deze transfert, laat haar die illusie over hem
geen *vacillation* van neutraliteit geriskeerd – risico op erotomanie?
 - resultaat: R object a niet geraakt
 - psychose (ordinaire?): a langs kant *sujet* (cfr *objet a dans sa poche, dans son soutien* – geen extraction/deuil objet)
 - hier orale objet: *en tous les cas devait être maintenue à l'abri de contestation qu'elle avait les plus jolis seins de la ville*
 - (ik: wat ze zoekt bevestigd te krijgen in die avonturen) (I(A)→ i(a)→ a) – erotomanie?)
 - objet bij *sujet*, dans son soutien – zonder kunstmatige a tussen Lacan en *sujet*
 - (ik: Lacan mag daarvan niet genieten, als vader)
 - cfr commentaar Cottet – *Faut-il analyser le transfert? Cause freudienne*, 22, 1992: 108-113
"il est suggéré que l'analyse du transfert aurait été plus nocive que les conséquences de toutes ces liaisons amoureuses qu'elle développait sous les yeux de Lacan, dont elle exigeait un conformisme moral - exigence transférentielle que Lacan n'analysait pas, afin de ne la pas déranger dans l'illusion ... "qu'elle avait le plus jolis seins de la ville"

postfreudianen Handhabung transfert

- ontwaarding overdracht (bij neurosen):
 1. "het is maar overdracht" (egoanalyse) in vergelijking met realiteit
 2. transfert gebruiken om terug te voeren tot realiteit via suggestie
 3. achteraf liquidatie transfert
- overschatting mogelijkheden tegenoverdracht – analyticus=□ (bij psychosen):
 - superioriteit vrouw als analytica?
'vrijheid' (Kleiniaanse) analytica's in omgang met d en *jouissance* – in verhouding tot man
bv Margaret Little & Julia Tower
 - gevolgen
cfr analyse Little door Winnicott (ELaurent): gratitude, idealisering
 - na analyse: *boîtes sexuelles*

EINDE ANALYSE – LOT TRANSFERT

- geen liquidatie transfert, wel liquidatie overdrachtsweerstand
- *traversée fantasme* → *vivre la pulsion*: link met transfert?
- consequenties pas in Sém XV getrokken

ONANALYSEERBAARHEDEN, TEGENINDICATIES (VANUIT TRANSFERT)

nihil?

- analyse/analyseerbaarheid eerst bekeken vanuit begin, mogelijkheid om eraan te beginnen (cfr Freud)
- vanaf bepaald moment wordt analyse/analyseerbaarheid enkel nog vanuit eindpunt bekeken (vanuit veronderstelling dat men er altijd kan aan beginnen – cfr JAM contre-indications)
Hier inderdaad niet gezegd wat lotgeval transfert op het einde is!

Proposition 1967 + Sém XV (1967-1968)

**STRUCTURE DU TRANSFERT
AAN HET BEGIN EN OP HET EINDE VAN EEN ANALYSE
ACTE ANALYTIQUE = AAN HET BEGIN VAN ELKE ANALYSE OP ZICH NEMEN VAN HET AAN
HET EINDE VAN EEN ANALYSE VERVALLEN SsS
(= TEGEN OVERDRACHT KUNNEN)**

STRUCTURE TRANSFERT = TRANSFERT BIJ BEGIN ÉN EINDE ANALYSE

begin: analyticus SsS → einde: analyticus a=désêtre

- begin: *structure quadripartite transfert*
 - SsS tussen St en Sq
 - anticipatie structuur meesterdiscours
 - S1 = St
 - S2 = Sq
 - □ = Ss = *sujet supposé* als *signifié* (gegenereerd door S1→S2) SsS
 - a = ? – nog geen *référent* (verloren door S1→S2)
in plaats van die referent komt voorlopig sS = *savoir textuel supposé de l'Ubw* als *signification*
SsS = *sujet supposé (signifié) + supposé savoir (signification)*
 - SsS ↔ fantasme: *entrée* in R niet via SsS maar via fantasme
- einde (passe1=moment): a en *désêtre*
 - geen *liquidation transfert*
 - analyticus: *chute* SsS tot *objet pur* = a = *désêtre*
 - analysant: zelf ook een a = *destitution subjective* (= *gain d'être*)
- na analyse (passe2=procedure): mogelijkheid tot uitbouw van *savoir référentiel* over a

ACTE ANALYTIQUE = VERLEUGNUNG

analyticus neemt SsS op zich –

vanuit het einde van zijn analyse wetend wat daarvan het lot zal zijn

- analytische act toont de naakte structuur van 'de act'
 - *sujet n'y est pas* = actie waarvan men vooraf weet dat men daarvan afvalobject zal zijn
"het is met mij gedaan, als ik hier aan begin", geen terug meer mogelijk
 - cfr Luther voor Paus "Hier stehe ich, ich kann nicht anderes, Gott hilfe mir"
 - cfr Caesar voor Rome "Alia iacta est"
 - ≠ narcistische winst
- analytische act = *acte-en-porte-à-faux* = *Verleugnung* van het eigen lot als het SsS
 - pervert Verleugnung penis moeder
 - weten dat moeder geen penis heeft – gezien ...
 - ... en toch penis toeschrijven
 - analyticus Verleugnung eigen positie als SsS
 - weten wat het lot is van SsS: SsS→a ("het is met mij gedaan, als ik hier aan begin", ik zal uiteindelijk niet gaan lopen met "Macht, Ehre und die Liebe der Frauen") – vanuit einde eigen analyse ...
 - ... en toch laat hij zich bij het begin van elke analyse door analysant installeren als SsS
- analytische act = mogelijksvoorwaarde voor VA en dus ook voor verschijning d
 - Lacan: transfert=illusie verdragen, omdat dit tot iets nieuws kan leiden, d
 - postfreudianen: ontmaskering transfert=illusie, omdat dit aanpassing aan realiteit verstoort
- *entrée analyse* = act voor analyticus én analysant – want ook analysant doet slechts echt analyse als hij ermee verzoend is dat hij niet weet waaraan hij begint (idee van risque absolu), dat hij nadien nooit meer dezelfde zal zijn, dat het effect zal hebben zonder te weten in welke richting (er moet iets gebeuren)
- historische houdbaarheid van zulk soort 'bedrieglijke act'? cfr heden: klant/consument niet mogen bedriegen

HANDHABUNG TRANSFERT

- *docta ignorantia*
(niet expliciet, maar wel inherent aan *acte analytique*: analyticus laat zich installeren als SsS, maar doet uiteindelijk toch alsof hij niets weet: "jij weet" (tov analysant))
- interpretatie transfert
 - niets technisch
 - aandacht hebben voor *qq chose qui déjà était là*
- *contretransfert*
analyste prend intérêt à son objet (plaisir/déplaisir)

ECOLE: TRANSFERT ET LIEN SOCIAL NOUVEAU

école gebaseerd op

- *enseignement* Lacan
- formalisering transfert aan begin én einde *psychanalyse en intension* – die geen liquidation du transfert kan zijn

TEGENINDICATIES/ONANALYSEERBAARHEDEN

positieve indicatie: *l'innocent*

- *destitution subjective n'arrête pas l'innocent qui n'a de loi que de son désir*
analysant die tot act in staat is – ervoor gaan, absoluut risico durft nemen om 'iemand anders' te worden
- cfr vroeger: Sém VII linkse *fool* (realiteit willen veranderen, cfr Freuds kulturell wertvolle Personen)
↔ rechtse *knave* (opportunistische aanpassing aan realiteit, cynisme van er zoveel mogelijk profiteren van bestaande werkelijkheid)
- cfr 1973 *canaille/knave/Gesindel* als tegenindicatie – *canaille* devient bête

na 1967

**GEEN TRANSFERTTHEORIE VANUIT DE KNOPEN?
DRIE LOKATIES SsS
RETOUR DES PASSIONS
INCONSCIENT TRANSFERENTIEL VS INCONSCIENT REEL**

SsS blijft centraal concept – maar nu duidelijk 3 'locaties' SsS (cfr JAM)

- SsS = analysant
 - basisveronderstelling VA, vanuit analyticus
 - basis ook van verschuiving SsS naar Ubw en naar analyticus
- SsS = Ubw
 - SsS met twee structureel verschillende *suppositions*
 - *Sujet supposé – sujet est toujours supposé* (op dat vlak brengt transfert niets nieuws)
 - *supposé Savoir* (de nieuwe *supposition* in de transfert)
 - *supposé Savoir = savoir de l'Ubw*, zoals dat slechts blijkt in lapsus (*méprise*=misvatting)
 - *supposé Savoir = savoir van de taal, savoir faire met de taal*
transfert se motive suffisamment de la primarité signifiante du trait unaire
 - SsS = religieus idee (*théisme science moderne*) (cfr NdP ook)
- SsS = analyticus
 - SsS → VA
 - SsS = *docta ignorantia* (niet expliciet!): analyticus weet wat hij niet weet, nl *vérité*

terugkeer *passions du transfert*

- *amour*
 - *amour sur la selette* – (a) zonder i(...)
 - *amour du savoir*
 - *amour qui se donne un partenaire qui a chance de répondre*
 - basis bereidheid tot VA=Arbeit
 - laterale transfert – *amour dans le R?*
- *haine*
 - zgn '*ambivalence*'
 - *haine = désupposition du savoir, empêchés de savoir*
 - *haine = Un dialogue tout seul*
- *ignorance*
enkel *amour du savoir*, geen *d de savoir* – *ignorance = passion majeure parlêtre*

differentiële kliniek van transfert=SsS

- Neurose
 - $\square = S(\square) = \text{structure} = \text{vérité}$
 - Interrogation $S(\square) = \text{structure} = \text{vérité}$ via $SsS = s(A) = \text{signification}$
coalescence $SsS = s(A) = \text{signification}$ en $S(\square) = \text{structure} = \text{vérité}$
 SsS constitue déjà le transfert avant toute analyse
- Hystérie
 - $\square$: *corps propre vidé de la jouissance (pour faire fonction de S)*
 - (Femme supposé Savoir) suppose que la femme sait
 - *ce qu'elle veut*
 - *ce qu'il faut pour la jouissance de l'homme (père?)*
 - transfert op Freud (vader?)
- Dwangneurose
 - (Maître supposé savoir) suppose que le maître sait ce qu'il veut

acte analytique blijft basis van installatie transfert

supposé Savoir de l'Ubw ne se livre qu'à la méprise du sujet (lapsus) → analyste doit s'égaliser à cette structure (dus ook méprise assumeren)

Handhabung transfert

- *pratique = me glisser entre deux transferts*
 - *transfert positif*
 - *transfert négatif*
- *SsS la vérité serait mortel pour le transfert → faire fonctionner savoir en termes de vérité = mi-dire (citation/énigme)*
- *Contretransfert = en quoi la vérité touche l'analyste → van daaruit pas over transfert*

einddoel analyse ivm transfert

- *Il n'y a pas de transfert du transfert (geen liquidatie transfert mogelijk)*
- *Il n'y a pas de SsS → mise-à-nu structure $S(A)$ barré)*
- *Jenseits van amour du savoir Ubw*
- *Sujet supposé Savoir → Sujet supposé Jouir*
- *Il n'y a pas de Un*
- *fraternité comme fils du discours: analyticus en analysant allebei a (afvalobject van discours)*

indicatie/tegenindicatie

analyse doit se refuser aux canailles (geen SsS, geen geloof in savoir Ubw)

inconscient réel ↔ inconscient transférentiel

onderscheid geïntroduceerd door JAM – Sém 2006-2007 Le tout dernier Lacan

ogv aanduidingen Lacan dat Ubw=R

JAM : *l'inconscient transférentiel, l'inconscient qui s'élabore dans une analyse, on peut dire que c'est une élucubration de savoir sur le réel.*

INDEX LACAN TRANSFERT

I (JAM)

14, 50-53, 57, 61, 63, 64, 77, 78, 80, 102, 106, 107, 118, 125, 127-129, 147, 159, 162-163, 186, 194, 206-208, 210, 212, 231, 234, 251-256, 265, 267-271, 287, 298, 301-304, 306, 308-314

II (JAM)

33-34, 49, 82, 85, 108, 112, 146, 151, 159, 160, 186, 222, 246, 288, 299, 301, 373-374,
négatif 309

III (JAM)

(onvolledig)
41, 88, 99,
349, etc

IV (JAM)

80, 89-90, 107-108, 111-112, 135-136, 276, 299, 306, 382, 393-394

V (JAM)

390, 426*-433*, 440-441

VI

Contretransfert 816
5, 97, 298, 324, 801

VII (JAM)

Nihil??

VIII (JAM)

11-26, 29, 31, 37-38, 45-47, 51-52, 83, 85, 102-105, 208-212, 220 ev, 234, 316-320, 371, 376, 389, 398,
403, 405, 430, 464-465

IX

2, 10-12, 16, 20, 26, 86, 111, 167, 212, 286

X (JAM)

110-112, 127-128, 147-148, 151, 163-167ev, 170, 174-175, 181, 208, 225 ev, 325-326, 370, 389-390,
64
contre-transfert 165, 167ev, 174-175, 208, 225ev,
névrose de transfert 325-326,
transfert latéral 326,
transfert sauvage 148

les noms du père

nihil??

XI (JAM)

Contretransfert 210

16, 22, 34, 54, 61, 67, 106, 113-122, 125, 126, 131, 133, 134, 137, 142-146, 159, 194, 199, 202, 204, 206, 210, 211, 213, 219-220, 228-231, 240-246

Liquidation 240-241

Objet 211

négatif 113-114

Mise en acte de la réalité de l'ics 133, 137, 159

XII

37, 93

XIII

68

XIV

2, 185, 321

XV

Contretransfert 321

31, 33-35, 45, 48, 49, 52, 55-57, 66, 84, 87-88, 92-100, 109, 111, 113, 116, 145, 149, 155, 156-160, 205, 214, 230, 237, 257

XVI (JAM)

74, 88, 280-282, 362, 383-389

XVII (JAM)

41, 59, 215

XVIII

73, 74

XIX

03, 19, 150-151, 174, 177, 193, 216, 233bis, 265

XX (JAM)

64, 131

XXI

35, 36, 110, 119-120, 140, 182, 184, 185

XXII

??

XXIII (JAM)

79

XXIV

34, 99

XXV

3, 23

XXVII

9-10

Télévision

49, 50, 67

Ecrits

37, 53-54, 85, 106-109, 135, 215-227, 230-232, 242-244, 280, 305-321, 326, 328, 331, 336, 344-349, 372, 381, 388, 431, 434, 454, 460, 518-519, 522, 544, 580, 582, 583, 585-645, 678-680, 732, 824-826, 837,

Autres Ecrits

56, 91, 101, 103, 138, 145, 161, 169, 171, 188, 236, 243-259, 274, 280, 290, 323ev, 329-339, 345, 363, 375, 441, 478, 557, 572,

REFENTIEARTIKELS LACAN OVER TRANSFERT

- Balint – transference of emotions (I)
- Bergler en Jekels – Liebe und Übertragung (VIII)
- Esriel – I??? (I, 309)
- Ferenczi – Introjektion und übertragung (??)
- Flournoy, Olivier, *Revue française de psychanalyse*, XXXII, n°5-6, Paris, PUF, 1968 (XXVIIIème Congrès des Psychanalystes de Langues Romanes, “Du symptôme au discours” (29-30-31 octobre et 1 novembre 1967, Lacan devait donc avoir ce rapport en mains, un an avant sa publication) (XV)
- Freud Anna - ??? (I, 80)
- Gitelson – the emotional position of the analyst VIII
- Glover – the therapeutic criteria of psychoanalyse (1954) enquête (ecrits, JAM)
- Greenacre – Problems of acting out (X)
- Heimann – On Countertransference (VIII)
- Jones – fonction de la Suggestion (VIII)
- Lagache – Le problème du transfert (besoin de répétition, répétition de besoin (Zeigarnik)) 1952 I (VIII)
- Little – countertransference total response (X)
- Little – countertransference (I, X)
- Low - countertransference (analyticus=sublimatie) (X)
- Macalpine – over transfert (XI)
- Money-Kyrle – Normal countertransference (VIII)
- Nunberg – transference of reality (I, VIII)
- Strachey – mutative interpretation (of transference?) (I)
- Szasz – the concept of transference, 1963 (XI, XV)
- Tower - countertransference (X)
- Winnicott – countertransference (British Journal Medical Psychology 1960) (XV)